

REPUBLIŠKI SVET ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE,
 REPUBLIŠKI ODBORI, UREDNIŠTVO IN UPRAVA
 DELAVSKE ENOTNOSTI ČESTITAJO VSEM DRŽAVLJANOM
 OB 9. MAJU — PRAZNIKU ZMAGE

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 12. maja 1966

Št. 18, leto XXII

Bilo je devetega maja leta 1945.

Tistega dne — nikoli ga ne bomo pozabili — je naša vojska vkorakala v Ljubljano, iz katere je neposredno pred tem zbežala Hitlerjeva soldateska. To je bil dan, o katerem smo sanjali vsa naša partizanska leta: dan, ko je ponosna, neuklonljiva Ljubljana postala svobodna prestolnica svobodnih Slovencev, gospodarjev na svoji zemlji.

To je bil dan zmage vseh jugoslovanskih narodov, ki so se štiri leta herojsko zoperstavljali fašizmu in plačevali najbolj krvavi davek v svoji zgodovini za pravico, da živijo na svoji zemlji po svojih postavah, ne pa po postavah, ki so jim jih vsiljevali naduti, nečloveški tujci.

Devetega maja leta 1945 je bil dan zmage vsega naprednega človeštva.

Ta zmaga je ogromno stala: stroški zanjo, merjeni z denarjem, presegajo domišljijo ljudi, ki ne znajo računati z astronomskimi številkami. Merjeni s človeškimi življenji, ki smo jih zanjo plačali, pa so ti stroški bili še hujši: šestdeset milijonov življenj je ugasnilo zato, ker so Hitler, Mussolini in japonski militaristi prižgali bakljo brezumne morije, v kateri so končno tudi sami zgoreli.

Med šestdesetimi milijoni žrtev druge svetovne vojne je bilo tudi milijon sedemsto tisoč naših ljudi; vsak deseti Jugoslovian je dal svoje življenje za to, da smo lahko dočakali dan zmage.

Prav zato ta dan za nas Jugoslovane in za vse napredne ljudi v svetu ni samo dan zmage, temveč tudi dan miru.

OB DNEVU ZMAGE

Kako bi tudi bilo drugače, saj smo se borili za to, da bi svet živel v miru, da bi vsak narod lahko bil na svoji zemlji svoj gospod, da bi narodi vsega sveta lahko živeli po svojih in ne po vsiljenih postavah tujcev.

Ali smo devetega maja leta 1945 res zmagali, zmagali za vedno, zmagali v borbi za trajni mir, za bratstvo med narodi, za pravico vsakega naroda, da si sam kroji svojo usodo?

Pred enaindvajsetimi leti smo verjeli, ali vsaj upali v to. Danes vemo, da v borbi za mir še nismo zmagali. Edina zmaga, ki zares velja, pa je prav zmaga miru v svetu.

Svet je danes mnogo bogatejši, kot pa je bil pred enaindvajsetimi leti, ali pa kot je bil kdajkoli do sedaj. Tudi znanje, ki si ga je človeštvo pridobilo v letih po drugi svetovni vojni je tako veliko, kot ni bilo še nikoli: tako veliko je, da nas bo prav kmalu popeljalo v vesolje, na druge planete.

Nesreča ni toliko v tem, da je to znanje še vedno premajhno, da bi človeštvo rešilo mnogih bolezni, ki so z enkrat še vedno nepremagljive. Vemo, kje so meje naših današnjih možnosti v tej borbi in te meje vsak dan pomikamo naprej. Nesreča je v tem, da je današnji svet bogat, prebogati, in da hkrati ni sposoben zagotoviti stoterim milijonom ljudi najosnovnejših človeških potreb. Ob vsem znanju, ki smo ga dosegli, so še vedno stotine milijonov ljudi nepismene in ob vsem bogastvu so še vedno stotine milijonov ljudi obsojene na človeka nedostojno životarjenje, celo na lakoto.

In medtem ko bogataši tega sveta skoparijo z drobtinicami, ki jih dajejo za borbo proti nevednosti in proti lakoti, hkrati dajejo stotine milijonov dolarjev pomoči raznim klikam, ki naj ljudstva še naprej držijo v neznanju in bedi samo zato, da bi bili bogati še bolj bogati. In istočasno s tem, ko na ves glas kričijo o svoji privrženosti svobodi, pobijajo v Vietnamu z naj sodobnejšimi vojnimi sredstvi goloroke ljudi, ki niso zakrivali nič drugega, kot da hočejo na svoji zemlji živeti po svojih postavah.

Gorijo bakle brezumja, toda gorijo tudi drugačne bakle. Tudi takšne, kot so gorele po ameriških ulicah, ko so se ljudje sami sežigali iz protesta proti ubijanju v Vietnamu. In sij teh bakel je bil za gromno večino ljudi svetlejši od sija eksplozij letalskih bomb v Vietnamu, svetlejši tudi od sija atomskih bomb, ne glede na to, kdo jih je prižgal.

Napredni ljudje vsega sveta vedo, da se je tudi za mir potrebno boriti in zanj marsikaj žrtvovati. Prepričani smo, da bodo v tej borbi čisto radi žrtvovali tudi vlade, željne »zmag« v vojni, ne pa zmag v miru.

MILAN POGAČNIK

IZ DANAŠNJE ŠTEVILKE

● STRAN 2:
 MALOKDAJ
 POVPRASAMO:
 »KAKO ŽIVITE?«

 KAKO
 AKTIVIZIRATI
 SINDIKALNE
 PODRUŽNICE

● STRAN 3:
 V JUGOSLOVANSKIH
 SINDIKATIH

 SKROMNA
 POSTAVKA
 V DRUŽINSKEM
 PRORACUNU

● STRAN 4:
 MALO
 ZAKOLJENIH
 GRADBIŠČ

 ● STRAN 5:
 »STORIL SEM
 NAPAKO«

 ● STRAN 6:
 MOŽNOSTI

SO OMEJENE,
 Vendar so!

● STRAN 7:
 STARA MERILA
 V NOVI »OBLEKI«

 ● STRAN 8:
 NENAVIDNO
 SODELOVANJE

PLENUM REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV INDUSTRIJE
IN RUDARSTVA O SAMOUPRAVNEM UREJANJU DELOVNIH RAZMERIJ

POLEG RESNIČNIH ŠE »DODATNE« TEŽAVE

Zadnji plenum republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva je razpravljal o samoupravnem urejanju delovnih razmerij v delovnih organizacijah teh panog. Osnova za razpravo so bile ugotovitve s 15 posvetovanj po panogah, na katerih so izmenjali izkušnje pri doseganju snovanja samoupravnih aktov o delovnih razmerjih predstavnikih več kot 130 delovnih organizacij. Tako je plenum lahko primerjal in ocenjeval izvirne rešitve posameznih vprašanj, do katerih so se — upoštevaje specifične delovne in druge pogoje — priklopili v delovnih organizacijah.

Ceprav je plenum to problematiko vsestransko analiziral, vendar kaže opozoriti predvsem na osnovno misel, ki se kot rdeča nit vleče s posveta v povsot, iz razprave v razpravo. Zdi se namreč, da še vedno ni izbojevanj boj med tem, da je treba temeljni zakon o delovnih razmerjih spremeniti v popolni zakon, in pa tem, da je treba praksi omogočiti, da pove, kaj je treba v zakonu bolje urediti, da bi delovne organizacije lažje in tudi dejansko samoupravno urejale svoje materialne družbene odnose. Prvo stališče na prikrit način zavrača samoupravljanje, drugo pa ga še posebej podurja.

Razprava je razkrila vzroke take »dvojnosti« v stališčih. Z ene strani imamo novi TZDR, ki načeloma ureja medsebojne delovne odnose ter spodbuja samoupravno urejanje in oblikovanje ustreznih norm v delovnih organizacijah. Zaradi tega so možne različne, včasih povsem nasprotujoče si rešitve. V tem pa nekateri vidijo vzrok in dokaz, da je treba uveljaviti popolni zakon, kajti le tako bi po njihovem mnenju dosegli, da se nihče ne bi mogel igrati z zakonitostjo. Zmedo in nesporazume pa samo še povečuje dejstvo, da obstoje najrazličnejše in marsikdaj tudi docela nasprotno razlage spornih vprašanj.

Plenum je ugotovil, da v TZDR v resnici so slabe rešitve in pomanjkljivosti, da so ohlapna nekatera določila ali formulacije. Vse to bo treba čimprej popraviti, vendar ne samo z natančnejšimi pravnimi formulacijami, ampak tudi upoštevaje dosedanja samoupravna praksa. Ni naključje, da se zdaj pripravljajo že četrta inšiča sprememb in popravkov TZDR. Tudi to dokazuje, da gre za spopad med dvema povsem nasprotujoča si stališčema, pa tudi to, da ta spopad ni lahak, kajti nič se ne kaže, da bi bila omenjena četrta varianta sprememb TZDR tudi zadnja. Prav to morejo ali nečajo razumeti, da so področja, ki jih ne more nihče drugi urediti kot delovne organizacije same, ki pač najbolj poznajo lastne možnosti in potrebe.

Vsa ta dejstva seveda ne pomenijo, da ne bi bila utemeljena kritika na račun organov, ki pripravljajo nove predpise in ki bi morali tudi odgovarjati

za posledice na hitro pripravljanih zakonskih in drugih ukrepov. Če bi vselej dosledno upoštevali, da je treba ob pripravljanih novih predpisih dati več besede tudi praksi, torej tistim, ki se bodo morali ravnati po novih predpisih, potem v praksi ne bi doživljali poplave nihč

predpisov, novel, dopolnil in uradnih razlag teh predpisov.

Prav zato je plenum RO sindikata delavcev industrije in rudarstva pomenil ugodno priložnost za izmenjavo medsebojnih izkušenj ter veliko, verjetno tudi odločilno, spodbudo, da povsod tam, kjer samoupravljanje potiska na stranski tir, znova razmislijo o tem ravnanju. K temu bo pripomogla tudi razprava po sindikalnih podružnicah v delovnih organizacijah, ki jim bo RO sindikata delavcev industrije in rudarstva poslal gradivo o najvažnejših ugotovitvah z dosedanjih posvetovanj, hkrati pa tudi lastna stališča o tem, kako naj bi resnično samoupravno urejali delovna razmerja.

—MG

RAZŠIRJENI PLENUM OBSS ILIRSKA BISTRICA:

KAKO AKTIVIZIRATI SINDIKALNE PODRUŽNICE?

Kako povečati aktivnost sindikalnih podružnic in predvsem — kako povečati učinkovitost njihovega dela? To je bilo osrednje vprašanje razširjenega plenuma občinskega sindikalnega sveta Ilirska Bistrica, ki je minuli petek razpravljalo o realizaciji programa svojega dela, o uveljavljanju sklepov zadnjega plenuma RS ZSS in o aktivnosti sindikalnih podružnic na svojem območju.

Ko je načrtoval svoje delo v prvem tromesečju letošnjega leta, je občinski sindikalni svet Ilirska Bistrica sklenil, da bo težišče dela postavil na stike s sindikalnimi podružnicami, oziroma na pomoč pri urejanju njihovih najvažnejših nalog — to se pravi pri krepitvi delovnih enot, pri urejanju notranje zakonodaje v delovnih organizacijah in pri izpolnjevanju naloge nagajevanja po delu. V treh prvih mesecih letošnjega leta so zato člani občinskega plenuma obiskali skoraj vse sindikalne podružnice na svojem terenu. Vse sindikalne podružnice, razen dveh (prosvetni delavci in ŽTP Ilirska Bistrica) so v tem času imele razširjene seje svojih izvršnih odborov, na katerih so se ob pomoči članov občinskega sindikalnega vodstva pomenile o že opravljenem delu in o nalogah, ki jih še čakajo. Pri tem pa velja takoj povedati, da so vodstva nekaterih sindikalnih podružnic sprejela to akcijo Ob SS le kot kampanjo, s sklicem razširjene seje svojih izvršnih odborov, pa samo formalno zadostile zahtevam in programu občinskega sindikalnega sveta.

REFORMA: ZA SEDAJ GRE, TODA ...

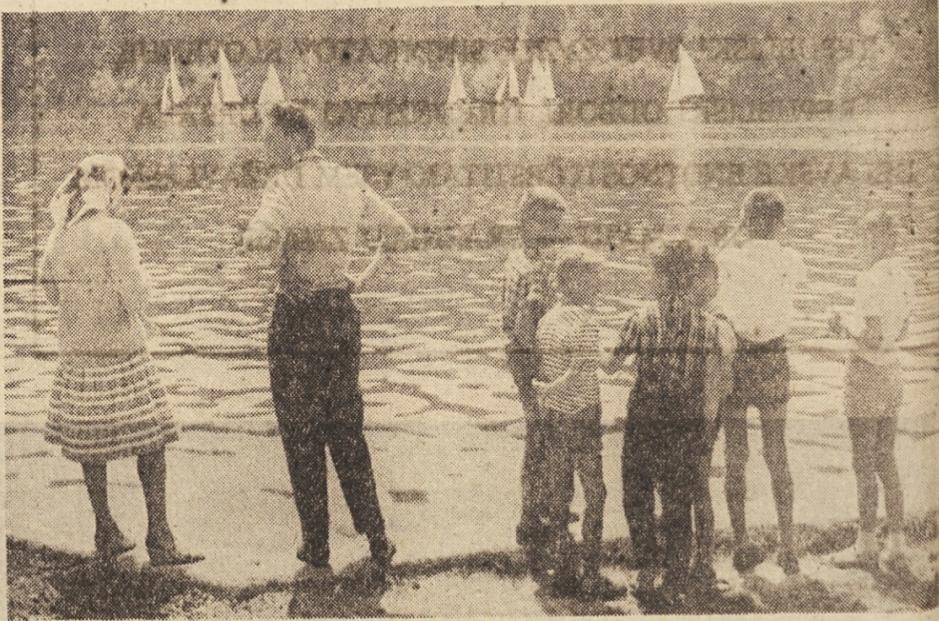
Sindikati v Ilirski Bistrici ugotavljajo, da rezultati gospodarjenja v njihovi komuni po

gospodarski reformi niso bili slabi, kar velja tudi za prvo tromesečje letošnjega leta. Menijo celo, da so iznad pričakovanj, saj so tudi iznad slovenskega povprečja. Toda, osebni dohodki v marsikateri delovni organizaciji so nezadovoljivi, nadaljnje perspektive pa niso povsod zagotovljene.

Zato so se ilirskobistriški sindikati zavezali za izdelavo programov, ki bi gospodarskim organizacijam omogočili preproste rekonstrukcije in modernizacije; zato so si prizadevali za uveljavljanje delitve dohodka po delovnih enotah, za izboljšanje sistema nagajevanja in za krepitve samoupravljanja — saj je od uspešnega urejanja teh problemov odvisna uresničitev temeljnih nalog gospodarske in družbene reforme.

Pri tem pa so ugotovili:

- da so prizadevanja v zvezi z delovnimi enotami prenehala pred gospodarsko reformo in da se po njej le počasi obnavljajo. Drži, da so delovne organizacije uvidele potrebo ugotavljanja in obračunavanja stroškov po delovnih enotah, vendar pa je to obračunavanje namenjeno le izdelavi kalkulacij in se ne približuje proizvajalcem tako, da bi lahko vplivali na stroške;
- da nagajevanje po delu v zadnjem času ni kaj prida

Cas dopustov je tako rekoč nastopil. Nedeljske izletnike zamenjujejo nekoliko stalnejši gosti. Ali pa smo se v delovnih organizacijah tudi že do konca dogovorili, kako in s kolikšnimi sredstvi bomo letos zagotovili oddih zaposlenih? V tem trenutku je to še vedno samo retorično vprašanje!
Foto služba DE

napredovalo. V večini delovnih organizacij so se zadovoljili s tem, da so pravilnike o delitvi čistega in osebnega dohodka formalno uskladili z novimi statuti. Povsod so tudi uvideli potrebo nagajevanja strokovnih služb po delu — niso pa organizirali prizadevanj za takšno nagajevanje;

- da so pri urejanju notranje zakonodaje marsikje v zaostanku — in da so pri tem, ko so hoteli, da bi to nadomestili, v mnogih delovnih organizacijah pozabili na priprave za volitve v organe samoupravljanja. Sindikalne podružnice so malo storile za dober kadrovski sestav organov samoupravljanja in zato je marsikje v teh organih preveč delavcev iz uprave, premalo pa neposrednih proizvajalcev in mladih delavcev.

**ZAKAJ SE DOBRI
ZAKLJUČKI FORUMOV
RAZBLINJO V KONKRETNI
PRAKSI?**

Sindikalne podružnice pa so odpovedale tudi še v marsikaterem drugem primeru, med drugim tudi takrat, ko so urejanje raznih nepravilnosti, prepuštile nediscipliniranim posameznikom, same pa pasivno stale ob strani in tako dovolile, da je po nepotrebnem prišlo do prekinitve dela.

Sindikalno vodstvo v Ilirski Bistrici je na svojem plenumu ugotovilo, da so vodstva nekaterih sindikalnih podružnic le preveč odmaknjena od pravega dela in da so zato neučinkovita. Je pa še drugo problem, ki je precej splošen: namreč ta, da v vseh sindikalnih organizacijah

razmeroma hitro in dobro ugotovijo, kaj je treba storiti — potem pa odpoveda, ko bi morali v praksi izvesti sprejete zaključke in stališča.

Problem je torej v realizaciji stališč — za to pa so potrebni sposobni in dela voljni kadri. Teh pa v Ilirski Bistrici (in verjetno še marsikje drugje) ni na pretek.

Funkcije se vedno bolj kopičijo na posameznike, ki delajo tako v samoupravnih organih, kakor v sindikatih in drugih družbeno-političnih organizacijah. Tisti pa, ki te funkcije odklanjajo, pa obenem očitajo organom samoupravljanja, da delajo skupaj z »vodilnimi« v podjetjih, sindikalnim vodstvom pa, da se »utapljuje« v samoupravljanju, da so orodje birokratskih sil itd. In ti očitki večkrat niso iz vrste izvitih, saj so isti ljudje v tseh mogočih organih in vodstvih.

Prav zato so ilirskobistriški sindikati sklenili, da vodstvu SZDL v svoji občini predložijo, da skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami izdelajo analizo obremenitve članov vodstev vseh organizacij in pravilneje razporedijo funkcije. S tem se bo razširil krog ljudi, ki bodo videli čez plot svojega neposrednega osebnega interesa, hkrati pa bo s tem omogočeno, da se z vso pravico pokliče na odgovornost vse tiste, ki svojih funkcij ne bodo pravilno izpolnjevali. Od tega si sindikati v Ilirski Bistrici obetajo večjo aktivnost in učinkovitost svojih podružnic, katerih delo bodo tudi v prihodnje posvečali vso svojo pozornost.

M. P.

• Ko so pred časom razpravljali člani komisije za družbeno samoupravljanje pri republiškem sindikalnem svetu o tem, kako odpreti svetlogom vrata v delovne kolektive, se je vnovič izkazalo, da so tudi sicer nekatera delovna mesta za nekatere strokovne poklice še vedno za sedmimi zapahi. Stevilni primeri namreč opozarjajo, da v delovnih organizacijah strokovne kadre, kot so na primer pravnik, psiholog, sociolog, socialni delavec, kadrovik, še vedno nečajo zaposlovati, največkrat zavoljo tega, ker so prepričani, da ta kader ni produktiven, kot so na primer inženirji, tehničarji, mojstri. In največkrat je tudi posledica takih in podobnih zaključkov, da delo, ki naj bi ga opravljali kontinuirano in zares strokovno za to usposobljeni strokovnjaki, nalože nekomu v kadrovski službi ali v splošnem sektorju.

In v približno 4000 delovnih organizacijah, ali kolikor jih že je na Slovenskem, so na primer zahteve po ekonomistu I. stopnje izražene s številom 74 delovnih mest.

ZA SEDMIMI ZAPAHI

še ta so v 27 % neustrezno zasledena; 806 je zahtev po kadrovikih, 83 % teh delovnih mest pa zasledajo strokovno neustrezno usposobljeni kadri. 137 je zahtev za novinarje pri tovarniških listih, neustrezno je zasledenih kar 74,5 % tovarniških delovnih mest. Zahtev slovenskih delovnih organizacij po psihologih označuje skromno število 10 in to so tudi edina delovna mesta, ki so zasledena z ustreznimi strokovnjaki. In le 70 je spet zahtev po socialnih delavcih, toda kar 55,7 % teh delovnih mest ni ustrezno zasledenih.

Morda bo kdo pripomnil, da tudi tovrstnih strokovnjakov ni. In res bi marsikdaj obveljal tak odgovor. Toda vselej le ni upravičena trditev, da strokovnjakov ni. Podatki zavodov za zaposlovanje v zadnjem času očitno izpričujejo, da marsikateri diplomirani ekonomisti in pravniki zamašiščejo zaposlitve.

K resnici torej, da marsikdaj res ni strokovno usposobljenih kadrov, je torej treba dodati še drugo, ki jo zgovorno potrjujejo doslej omenjeni statistični podatki. Tej resnici pa bi se tudi lahko reklo prepričanje, da sta proizvodnja in produktivnost odvisna od mo od tehničnih kadrov, od neposrednih proizvajalcev in strojev. Prepričanje, ki pa so ga v ekonomsko in gospodarsko razvitejšem svetu že zdavnaj razvrenotili.

In če naj iz vsega tega povzamemo napotek za akcijo, potem bi takole kazalo na kratko povzeti zaključek, ki se je izoblikoval na tej razpravi komisije za družbeno samoupravljanje: zlasti sindikati v delovnih organizacijah bi morali razbliniti takšne tehnološke koncepte organov upravljanja v delovnih organizacijah. Marsikdaj so namreč lahko ugotovitve sociologa v delovnem kolektivu vsaj toliko pomembne kot prenekatere sprememba v organizaciji dela, S. B.

NAŠE IZKUŠNJE

Malokdaj povprašamo: »Kako živite?«

Potrkal sem na vrata socialnega delavci v krški tovarneloze in papirja. V pisarni je sedelo dekle. S težavo so ji tekale besede z jezika, po licih so ji polzele solze. Mož za pisalno mizo je molče poslušal njeno tožbo. — Pustila sem ju sama in se vrnila na hodnik.

»Delček mojega dela ste spoznali malo prej«, mi je dejal Kristijan Pavliha, ko sva si pozneje segla v roke.

Se vedno sem imela pred očmi dekle, ki je v rokah menčalo robček. Kdo ve, koliko njenih sodelavcev se zateče v to pisarno. Ko ne morejo več v sebi zadržati skrbi in bolečine, iščejo pomoči in tolažbe tu. Kako malo vemo o njih, kaj vse jih tare izven delovnega okolja, medtem ko preštevamo in ocenjujemo njihovo delo v tovarni. Kot da bi uganil, o čem razmišljamo, je dejal Kristijan Pavliha:

»Zanima nas bolj, kako delajo delavci na delovnem me-

stu, manj pa skrbimo za njihove življenjske razmere. Toda kaj, ko je pa vsaka pomoč povezana z denarjem. V šoli so nas sicer učili, da je za naše delo bistvena beseda, zdravo razsojanje in pameten nasvet. Toda v šestih letih, kar sem socialni delavec, sem spoznal, da je domala vsaka rešitev povezana z materialnimi sredstvi. Dekle, ki je bilo malo prej tu, živi v družini, kjer je 10 otrok, oče je pijanec in strahuje ter pretepa vso družino. Večraj se je lotil tudi dekleta. Najbolj bi ji pomagali, če bi ji dali stanovanje. Stanovanj pa ni. Tako bom pač stopil k očetu in se z njim pogovoril. Že sedaj vem, kako bo. Oče bo vse obljubil, tudi to, da ne bo več pil, toda čez čas se bo vse ponovilo.«

V Krškem se je razvila vsa industrija, kolikor je imajo, v povojnih letih. Tako se je tod večina ljudi srečala z industrijsko proizvodnjo in delom v tovarni šele pred nedavnim.

Krško z okolico je še danes posejano z majhnimi kmetijami in s krpami vinogradov. Dobro vino raste tod, toda za mnogokatero družino bi bilo boljše, če ga nikdar ne bi poznali ...

»Alkoholizem sodi med osnovne probleme, s katerimi se spopadamo«, je nadaljeval Kristijan Pavliha. »Spopadamo, vendar se z alkoholizmom docela ne moremo spoprijeti. Cesa vsega že nismo poskusili. Veliko alkoholikov smo poslali na zdravljenje. Uspehi pa so ničevi. Le en sam mlad delavec je zbral toliko volje, da se je tudi pozdravil. Kmalu bo leto, kar ne pije več. Dovolj bridkih izkušenj ima z alkoholom. Razbil mu je zakon. Ves denar je stekel po grlu. V novem stanovanju, ki ga je dobil v tovarni, ni bilo na kaj leči, na kaj sedeti ...

Upanje, da bi izkoreninili alkoholizem, gradimo v mladih. Pri teh ni videti, da bi se oprijemali starih navad. Toda

premalo jim nudimo zdravega razvedrila. Sportnih objektov ni, ker za to ni denarja. Vsak mesec pa odpremo novo gostilno. — Tu so davki, od tod se stekajo sredstva v proračun ... Naši delci imajo lepe dohodke. Povprečni zaslužek v tovarni je devetdeset tisočakov. Tisti, ki nimajo večjih potreb, lepših načrtov, jih pač večinoma porabijo za pijačo. Drugi znajo seveda drugače obrniti denar. Imajo lepe domove in če ni v načrtu hiša, je pa avto.«

Skozi okno pisarne je videti del novozgrajenega Krškega. Vse to je zgradil kolektiv Tovarne celuloze in papirja.

»Zgradili smo 256 stanovanj«, pripoveduje Kristijan Pavliha. »V resnici je dobilo stanovanja več delavcev, ker je več primerov, da sta pri nas zaposlena oba zakonca. Stanovanj pa je še vedno veliko premalo. Na delo se vozi skoraj polovica naših delavcev.

Letos bomo sredstva za stanovanje drugače delili. Pomagali bomo čim večjemu številu individualnih graditeljev.

Nič manjši problem, kot so stanovanja, je otroško varstvo. Imamo le en vrtec v dvosobnem stanovanju, ki lahko sprejme samo 30 otrok. Samo pri nas pa je zaposlenih 80 delavk samohranilk, poleg tega pa še veliko delavk, ki tudi nimajo kje pustiti svojih otrok. Dolgo je od tega, ko smo se pogovarjali o novem vrtcu, vendar so vsi načrti padli v vodo.«

Poleg stanovanj so uredili tudi ambulanto. Za potrebe družbenega standarda pa se dogovarjajo navadno tako: socialno zdravstvena služba se zateče na sidikat, ta pa do samoupravnih organov.

»Če smo predlog dobro pripravili, dobro utemeljili in, če je bil seveda v vreci« še kakšen dinar, smo doslej še vsako »bitko« dobili.« I. V.

DEJAVNOST ODBORA ZA REKREACIJO PRI OBSS JESENICE

SKROMNA POSTAVKA v družinskem proračunu

Kljub odličnim pogojem za razvoj športa in rekreativne dejavnosti v jeseniški občini smo še nedavno govorili o zaskrbljujoči pomanjkljivosti na tem področju. Znano je sicer, da na Jesenicah živi in dela vrsta odličnih hokejistov, ki so osvojili že desetkrat državno prvenstvo, da so dale prav Jesenice že lepo število najboljših smučarjev. Mnogo manj pa govorimo in pišemo o tem, kakšno skrb posvečajo na Jesenicah počitku in razvedrilu svojih delavcev, ki so pravzaprav bolj potrebni oddiha kot kdorkoli.

Večina zaposlenih v jeseniški železarni — 56 % — so topilci, valjavci, zidarji. Ti delavci opravljajo svoje delo stoje, njihovo delo pa je povezano z velikimi fizičnimi napori. Največ dela je treba opraviti v vročih zaprtih obratih, močno onesnaženi atmosferi in na prepihu. Kakih 30 % delavcev dela na strojnih napravah in transportnih sredstvih. Svoje delo opravljajo stoje ali sede, fizične napore pa je zamenjala večja pozornost v izvajanju delovnih operacij.

Razmeroma težki delovni pogoji so vzrok, da je zdravstveno stanje zaposlenih v železarni vse prej kot zadovoljivo. Izgube, ki jih vsako leto utrpí kolektiv zaradi bolezni in nesreč, gredo v milijarde. Vendar pa se je v železarni obrnilo na bolje, ko je občinski sindikalni svet ustanovil poseben odbor za rekreacijo, ki je s svojim sestavom že ob samem rojstvu napovedal težko pričakovane premike.

»Seveda je problemov še vedno veliko«, pravi Viki Krevsel, predsednik odbora za rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu. »Največje težave nam povzročata standard naših železarjev. Poglejte na primer tole: naša ekonomska komisija je izračunala, da porabi pri nas štiričlanska družina za razvedrilo v širšem pomenu besede nekaj manj kot 1400 starih dinarjev mesečno, ali 2,7 % od svojega celotnega mesečnega proračuna. Pri tem nikakor ne gre za nezainteresiranost, ampak za resnično minimalno možnost, ki jih imajo delavci. Omenjena štiričlanska družina s povprečnim mesečnim dohodkom izda namreč samo za hrano več kot 53 % svojih dohodkov. Preostali denar gre za stanovanje, obleko in druge potrebne izdatke. Pri tem je zanimavo, da so stroški za tobak in pijačo v povprečju natanko enkrat večji od izdatkov za razvedrilo.«

Na vprašanje, s čim komisija za rekreacijo pravzaprav dobiva zagotovnice svojih idej, odgovarja tovariš Krevsel takole: »Zagovarjamo in se zavzemamo za kar najboljši odnos do oddiha in rekreacije zaposlenih le s konkretnimi argumenti. Stevilke in stroški za kurativo so pri nas znane. Prav tako je znana ogromna škoda, ki nastaja zaradi številnih bolezenskih dopustov. Na splošno

pa je precej neznan razmerje med številom bolezenskih dni v letu pri človeku, ki se nikoli ne ukvarja z aktivnim razvedrilom, in pa pri tistem, ki mu je športna rekreacija vsakdanja potreba. Pri nas smo izračunali tudi to. Za vzorec smo vzeli Železarno. Anketirali smo 6769 za-

poslenih, od katerih se 1200 bolj ali manj redno ukvarja s športom. Ugotovili smo, da so imeli nešportniki v šestih mesecih v povprečju po dvanajst dni dopusta zaradi bolezni, športniki pa samo šest; torej kar za polovico manj. Menim, da je ta podatek v vsakem pogledu zelo zgovoren.«

Kljub težavam dosega sindikalna komisija za rekreacijo v jeseniški železarni lepe uspehe. Poskrbljeno je za aktivno razvedrilo delavcev celo v krajih, kjer prebivajo. V Zirovnici, Mojstrani in Koroški Beli imajo enkrat tedensko uro rekreacije, ki ima med jeseniškimi železarji presenetljivo veliko rednih obiskovalcev.

OB PLENUMU REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA PROMETA IN ZVEZE

Zakaj toliko nesreč?

Na zadnjem plenumu republiškega odbora sindikata prometa in zvez so člani razpravljali o problemih družbenega standarda, zdravstvenih razmer, higiensko tehničnega varstva in splošne skrbi za delovnega človeka v podjetjih za promet in zveze.

Osrednji problem, ki so se ga v razpravi dotaknili člani plenuma, pa je prav gotovo varstvo pri delu. Podatki namreč opozarjajo, da je bilo v prometnih gospodarskih organizacijah v zadnjih dveh letih blizu 3000 nezgod pri delu in da je bilo pri tem izgubljenih blizu 110.000 delovnih dni. Za tolikšno število nezgod in hkrati izgubljenih delovnih dni sta še zmeraj odločilna dva vzroka, in sicer nepazljivost ter neupoštevanje predpisov o varstvu pri delu. Podatki, ki so na voljo, tudi pričajo, da je varstvo pri delu v mnogih prometnih delovnih organizacijah zelo zapostavljeno, kar se kaže v tem, da imajo na primer samo v 15 prometnih gospodarskih organizacijah varnostnega tehničnika, medtem ko v večini podjetij skrbi za varnost pri delu delavec, ki mu to ni osnovna delovna dolžnost.

Tudi samoupravni organi v prometnih gospodarskih organizacijah premalo skrbe za problematiko varstva pri delu, kar ima zanesljivo negativne posledice. Skromna skrb samoupravnih organov za varstvo pri delu se odraža v tem, da v mnogih prometnih organizacijah v zadnjih dveh letih niso več kot dvakrat ali trikrat razpravljali o tej problematiki.

Poseben problem varstva pri

delu in urejenosti prometa pa pomenijo nezgode v železniškem in cestnem prometu. Iz podatkov, ki so jih posredovali na plenumu, povzemamo, da je bilo na območju Skupnosti železniških podjetij Ljubljana lani 2038 nezgod, kar je samo za osem nezgod manj kot predlanskim. Te nezgode so terjale 86 smrtnih žrtev, med katerimi je bilo 22 železničarjev, 11 potnikov in 53 »tretjih oseb«. Telesno poškodovanih je bilo 195 ljudi, med njimi kar 55 železničarjev in 88 potnikov. Po oceni železnice je znašala škoda 283 milijonov starih dinarjev. Na cestah pa je bilo v Sloveniji lani 8493 prometnih nezgod in je pri tem umrlo 344 ljudi, kar je za 2,4 % več kot predlanskim. Velja pa omeniti, da je občutno poraslo število prometnih nesreč zavoljo objektivnih vzrokov. Pri vzporejanju podatkov s predlanskim letom se je število nesreč zavoljo objektivnih vzrokov dvignilo od 6 kar na 13 odstotkov. Med objektivne vzroke nesreč, so menili člani plenuma, sodijo predvsem slabe ceste, ki ne prenesejo takšne gostote prometa, kot je na naših cestah zlasti v glavni turistični sezoni. Razen tega pa so tudi stare ceste izredno slabo speljana, kar bistveno vpliva na večje število prometnih nesreč.

M. Z.

Predsedstvo Republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti za Slovenijo je ob koncu minulega meseca razpravljalo o osnutku družbeno ekonomskih osnov razvoja Slovenije do konca leta 1970. In čeprav so člani predsedstva vsaj za najpomembnejša predvidevanja in osnovne smernice tega prihodnjega razvoja izrekli svoje soglasje, so vendarle sklenili posredovati nekatere svoje pripombe Zavodu SRS za planiranje, ki je ta osnutek pripravil. Tako se je med drugim v razpravi izoblikovalo prepričanje, da osnutek ne analizira dovolj že doseženega razvoja v posamez-

Izhodišče naj bo sedanost

nih službah, kar pa bi pravzaprav moralo biti izhodišče za predvidevanja srednjeročnega razvoja. Razen tega pa so pogosto predvidevanja vse premalo konkretizirana, zato tudi ni mogoče ugotoviti načrtov bodočega razvoja in tudi ne konkretnih obveznosti.

Predsedstvo tudi meni, da je šibka točka osnutka v tem, da niso dovolj jasno prikazane nekatere sistemske spremembe v celotnem jugoslovanskem gospodarskem prostoru, ki bodo imele brez dvoma močan vpliv na prihodnji razvoj družbenih služb. Tako je na primer v osnutku prikazana le mimogrede preusmeritev obveznosti iz splošne na osebno potrošnjo na področju zdravstva in socialnega zavarovanja, in sicer samo s prognozami o povečanju nominalnih osebnih dohodkov. Taka preusmeritev pa, kot je že zdaj očitno, bo imela za posledico nekatere pomembne spremembe tako na področju osebne potrošnje kot tudi na vseh drugih področjih družbenih dejavnosti.

Predsedstvo Republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti je v opozorilo sestavljavec perspektivnega programa, da so nekatere predvidevanja, zlasti tista, ki zadevajo gibanje realnega osebnega dohodka, porast produktivnosti dela in še nekatera druga, vse preveč optimistična. Na drugi strani pa so spet potrebna investicijska sredstva za področje družbenih služb v prenekatem primeru preizkušena. Tak je primer z investicijami v žolstvo sprčo čedalje večjih potreb po kardi. Zato je po mnenju predsedstva tudi precej neutemeljena predvidena nadaljnja strukturalna preusmeritev — razen za upravne investicije — v prid gospodarskim investicijam. To še posebej zavoljo tega, ker po mnenju članov predsedstva ne bo zbranih toliko lastnih investicijskih sredstev na področju družbenih služb, kot to osnutek predvideva.

-nn-

Več o pogojih gospodarjenja

Ob koncu aprila je obravnavalo predsedstvo CS ZSJ srednjeročni plan družbenega razvoja Jugoslavije. Iz obsežne razprave pa bi lahko povzeli takle najkrajši zaključek: jugoslovanski sindikati v celoti podpirajo osnovne cilje srednjeročnega plana, hkrati pa dajejo pripombe na predlagane rešitve posameznih problemov.

Tako po mnenju predsedstva osnutek srednjeročnega programa sicer daje osnovne koncepte nadaljnega izpolnjevanja gospodarskega sistema, toda vse premalo je v njem govora o konkretnih spremembah v sistemu ekonomske politike. Tako se med drugim zastavlja vprašanje, ali ne bi bilo dobro, da bi bili v planu veliko bolj precizno obdelani pogoji gospodarjenja ter odnosi v osebnih dohodkih in skladih za razvoj, ki jih moramo pričakovati v posameznih panogah in grupacijah. Brez tega bi delovne organizacije le težko planirale svoje poslovanje in razvoj za daljše obdobje, še teže pa bi bilo realno oceniti pisanje in delitev nacionalnega dohodka po gospodarskih področjih in območjih ter seveda tudi po elementih potrošnje. Predsedstvo CS pa je imelo tudi pripombe na premalo izoblikovane rešitve v politiki cen, deviznem režimu, stanovanjski politiki in izobraževanju.

Drago in neučinkovito

Občinski sindikalni svet v Pirotu ugotavlja, da imajo vse večje delovne organizacije v komuni svoje razglasne postaje. In če bi sodili samo po tem, koliko teh postaj je, ne bi mogli reči, da delavci niso dobro obveščeni.

Vendar pa temu ni tako. Občinski sindikalni svet je namreč ugotovil, da so ta draga sredstva obveščanja zelo slabo izkoriščena. Namesto da bi razglasne postaje informirale kolektiv o najpomembnejših dogodkih, največkrat molče, da o kakih načrtih in programiranem sistemu obveščanja sploh ne govorimo. Velika denarna sredstva so ostala zamrznjena tudi v magnetofonih, filmskih kamerah, gramofonih in drugih pripomočkih obveščanja, tako da občinski sindikalni svet v Pirotu ugotavlja, da je tudi samo informiranje v delovnih organizacijah še vedno »globoko zamrznjeno«.

Hrvatska

Nove metode dela

Izhajajoč iz dejstva, da je moč sindikalne organizacije v njenem članstvu, se upravičeno zastavlja vprašanje, kako zasnovati delo v sindikatih, da bi postalo zares zanimivo za vse članstvo. Sindikat v ladjedelnici Split si je odgovoril na to vprašanje takole: sindikalne organizacije se morajo bolj kot kdajkoli nje posvetiti povečevanju produktivnosti dela, razvijanju socialističnih družbenih odnosov, razvoju samoupravljanja in delitve po delu. Samo s tako vsebino dela je moč aktivirati celotno članstvo, da sodeluje v pripravah sklepov in ukrepov in hkrati pripravi samoupravne organe, da upoštevajo tudi mnenje kolektiva pri konkretnih odločitvah.

V splitski ladjedelnici pravijo, da je taka vsebina dela značilna že za vse prejšnje leto. In ni naključje, da je kolektiv lani dosegel doslej svoje najboljše delovne rezultate. Člani kolektiva so bili namreč sproti obveščeni o vseh nalogah in težavah, s katerimi se je morala spoprijemati njihova organizacija. Sestanki pa, ki jih je organiziral sindikat, niso bili samo informativnega značaja, temveč so člani kolektiva na njih redno sprejemali tudi svoje obveznosti in naloge.

Za vse enako

Sindikat v kakanjskem premogovniku je pripravil analizo, iz katere je razvidno, da delovna organizacija izplačuje v »naturalnih« članom kolektiva kakih 387 milijonov starih dinarjev letno.

Analiza pa je še razkrila, da nekateri člani kolektiva uživajo po dve ali celo po tri vrste dotacij, medtem ko drugi nobene. Tako na primer dobi dotacijo za prevoz na delo v skupnem znesku 75 milijonov le 1000 članov kolektiva, kar pomeni, da le-ti dobe mimo osebnih dohodkov na leto še 75.000 dinarjev. Zato je sindikalni odbor predlagal samoupravni organom, naj bi v prihodnje ta sredstva delili enako na vse člane kolektiva, tako da bi vsak zaposlen v rudniku dobil iz tega naslova še po 5200 starih dinarjev. Izplačilo pa naj bi bilo v posebnih številih, ki bi jih nato lahko člani kolektiva uporabili za plačilo katerikoli od doslej regresivnih oblik družbenega standarda ali pa bi jih ob koncu meseca vnovčili.

Pravna posvetovalnica DE

55. VPRAŠANJE:

Delo v delovni organizaciji mi je prenehalo po volji delovne skupnosti zaradi zmanjšanja obsega dela v moji delovni enoti. Čeprav ima delovna organizacija na voljo tudi druga delovna mesta v drugih delovnih enotah in ta delovna mesta ustrezajo mojim delovnim sposobnostim, delavski svet o možnostih moje razporeditve na drugo delovno mesto ni sklepal, ker da v primeru zmanjšanja obsega poslovanja delovne organizacije ne zadene dolžnost poiskati delavcu drugo ustrežno delo v delovni organizaciji, ker temeljni zakon o delovnih razmerjih to zahteva le v primeru odprave delovnega mesta, ne pa tudi v primeru zmanjšanja obsega poslovanja.

Z. R. — CELJE

Drugi odstavek 99. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih govori, da sme delovna skupnost skleniti, da delavcu preneha delo v delovni organizaciji zaradi odprave delovnega mesta, če nima možnosti, da bi delavca razporedila na drugo delovno mesto v delovni organizaciji, ali če je delavec sklenil, da bi se usposobil za delo na drugem delovnem mestu, katero mu je delovna organizacija ponudila v skladu z določili njenih splošnih aktov o strokovnem usposabljanju delavcev. Da bi to dolžnost imela delovna organizacija tudi v primeru zmanjšanja obsega poslovanja, sicer temeljni zakon o delovnih razmerjih res izrecno ne določa, vendar je iz drugih določil tega zakona res jasno razvidno, ker bi bilo sicer stališče, da v primeru zmanjšanja obsega poslovanja delovni organizaciji ni treba poiskati možnosti razporeditve delavca na drugo delovno mesto, izrecno v nasprotju z načelom tega zakona o stalnosti delovnih razmerij.

Delovna organizacija je dolžna po samem zakonu, da poišče možnost razporeditve delavca na drugo delovno mesto, preden sprejme sklep o prenehanju dela delavcu zaradi odprave delovnega mesta, prav tako pa je delovna organizacija dolžna, da delavca razporedi na drugo delovno mesto, ki ustreza delavčevim delovnim sposobnostim, kadar delavec ne zadovoljuje zahtev delovnega mesta, ki ga opravlja. Zmanjšanje obsega dela predstavlja III. in zadnji razlog prenehanju dela delavcu brez njegove privolitve iz čl. 98 TZDR, ki v tem primeru ne more predstavljati nobene izjeme, saj je stalnost delovnih razmerij načelo medsebojnih razmerij med delavcem in delovno skup-

nostjo in do prenehanja dela brez delavčeve privolitve pride le tedaj, kadar delovna organizacija druge možnosti nima. Dolžnost delovne organizacije ni samo v tem, da, kolikor ima prosto ustrežno delovno mesto, delavca razporedi na to delovno mesto, ampak tudi da delavca s strokovnim izobraževanjem usposobi za delo na drugem delovnem mestu, ki ga sicer delavec z delovnimi sposobnostmi, ki jih ima, ne bi mogel opravljati.

V delovni organizaciji se namreč lahko trajno zmanjša obseg dela v celoti ali v več njenih delovnih enotah, lahko pa se glede na posebne ekonomske pogoje tržišča obseg dela v eni izmed enot delovne organizacije poveča in se zato v tej enoti pokažejo zahteve, po povečanju števila delavcev v tej enoti. Temeljni zakon o delovnih razmerjih vseh primerov, do katerih v praksi pride, ni mogel normativno rešiti, zato se nastale praznine tolmačijo z načeli, naštetimi v členih 1 do vključno 17 temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Zakonodajalec je tako obveznost delovne organizacije, da poišče delavcu drugo ustrežno delovno mesto v primeru zmanjšanja obsega poslovanja sicer izrecno izpustil, smatrajoč, da v primeru trajnega obsega skrčenja poslovanja delovna organizacija nima prostih drugih delovnih mest, toda če taka prosta delovna mesta v delovni organizaciji so, da jih je delovna organizacija dolžna prvenstveno zasesti s svojimi delavci, katerim bi sicer delo moralo prenehati, in jih za ta delovna mesta celo strokovno usposobiti, kolikor tako možnost predvideva njen splošni akt o strokovnem usposabljanju delavcev.

A. POLJANŠEK

56. VPRAŠANJE:

V letu 1965 sem bil honorarno zaposlen, in sicer od 1. I. do 31. X. 1965. Ob polletni bilanci je podjetje izplačalo iz sredstev za osebne dohodke po eno mesečno plačo vsem članom kolektiva in tudi meni. Ob letnem zaključku za leto 1965 so v podjetju zopet delili del ustvarjenega dohodka, vendar pa jaz nisem dobil ničesar. Ali sem upravičen zahtevati sorazmeren del dohodka z ozirom na to, da sem delal do 31. X. 1965.

N. I. — KOPER

Temeljni zakon o delovnih razmerjih (Ur. list SFRJ 17/65) ne pozna honorarnega dela v smislu prejšnjega zakona o de-

KUPON za pravno posvetovalnico DE

Malo zakoličenih gradbišč

Nov način financiranja stanovanjske izgradnje spremljajo ponekod začetne nevednosti. Po predpisih so nosilci stanovanjske izgradnje banke, podjetja in individualni udeleženci. Sredstva vseh naj bi omogočila, da bi pravilno steklo kolesje stanovanjskega kreditiranja. Pri usklajevanju medsebojnih odnosov pa so se pojavile začetne težave, ki so značilne za prehodno obdobje. Tako na številnih mestih tožijo, da je stanovanjska gradnja v zastoju.

Na splošno velja, da so banke, ki so po novih predpisih prevzele obveznosti za kreditiranje stanovanjske gradnje, v težkem položaju zaradi pomanjkanja kapitala. Prevzeta sredstva so ponekod zaradi nesmotrnega gospodarjenja stanovanjskih skladov zelo okrnjena. Precej stanovanjskih skladov je prejšnja leta gradilo stanovanja, za katera niso imeli pokritja in so v nekaterih občinah ta sredstva izčrpali že za nekaj let naprej. Banke, ki so prevzele takšno stanovanjsko zupščino, nimajo denarja. Banka namreč mora biti pri kreditiranju stanovanjske gradnje likvidna. Odobrava lahko samo toliko kreditov, kolikor ima sredstev. Sredstva za kreditiranje stanovanjske gradnje pa se v banke stekajo v glavnem z odplačevanjem prejšnjih anuitet. V takšnih okvirih so banke predpisale tudi pogoje za najemanje stanovanjskih posojil. Pogoji pri vseh bankah niso enaki, v glavnem pa so zelo strogi in dajejo posojila šele po daljšem roku varčevanja. Posojila je mogoče najeti samo pod pogoji, ki so jih določile banke.

BREZ DENARJA NE MOREMO GRADITI

Gorenjska kreditna banka je med prvimi izdelala pogoje za najemanje stanovanjskih posojil. Najkrajši rok za pridobitev posojila je 14-mesečno varčevanje. Po preteku tega roka banka šele odobrava posojila. Višina posojila je odvisna od višine varčevalnega pologa.

Na stanovanjskem podjetju v Kranju ima IVO KOVACIČ dober pregled nad stanovanjskim gospodarstvom in razpoložljivimi sredstvi. Njegovo stališče je zelo poučno:

»Ali pomenijo pogoji Gorenjske kreditne banke, ki ima v Sloveniji za stanovanja največ denarja, da bomo gradnjo stanovanj za 14 mesecev obesili na klin?«

»Gorenjska banka ima za gradnjo stanovanj okoli 300 milijonov sredstev iz odplačanih anuitet. Sredstva ne zadoščajo, da bi kreditiranje lahko takoj na začetku sprostiti. Banka se je morala zaščititi. Posledica tega so precej težki pogoji za najemanje posojil in obvezno varčevanje. Da pa stanovanjska gradnja v tej prehodni dobi le ne bi popolnoma zamrla, je ban-

ka odobrila kratkoročne kredite gradbenim podjetjem, ki gradijo stanovanja za trg. Kredite bodo podjetja vračala v zelo kratkem roku.«

»Nekateri trdimo, da se tudi prodaja stanovanj za tržišče zatika, ker ni sredstev. Velja to tudi za kranjsko občino?«

»Prodaja stanovanj za trg je letos težja. Precej značilno je, da ni kupcev za draga stanovanja. V Kranju je izgotovljenih 24 stanovanj v »Kanaščku«. To so doslej najbolj razkošna stanovanja, kar smo jih gradili. V bloku so 4-sobna stanovanja, ki stanejo 12.979.000 starih dinarjev, pa tudi trosobna in dvosobna.«

»Ali ni čudno, da ste postavili pod streho najdražja stanovanja v času, ko je na tržišču največje povpraševanje po cenejših stanovanjih?«

»Pogoj, kakšna stanovanja naj gradimo, tržišče šele zdaj določa. Ko je gradbeno podjetje »Projekt« začelo z gradnjo »Kanaščka«, projektanti za tržne pogoje še niso vedeli. Gradili so po načrtih, ki so jim padli v glavo. Zahteve tržišča se spreminjajo. Razen dveh stanovanj je blok razprodan. Prodajna cena stanovanj je pa precej visoka, ker je v cenovno vračunan tudi komunalni prispevek.«

S »Kanaščkom« in tremi Gradisovimi bloki bodo v Kranju naslednje zaključili stanovanjsko gradnjo. Skupaj bodo pridobili 83 novih stanovanj, leta 1964 so jih zgradili 388, lani pa 365. Razlika je precejšnja.

ZAKOLICILI SE NISO NOBENEGA NOVEGA GRADBISČA

Gradbeno podjetje Stavbenik iz Izole gradi v Ljubljani stanovanja za trg. Letos imajo naprodaj 153 stanovanj. Pri Stavbeniku so dejali:

»Zapažamo, da gredo dobro v prodajo manjša stanovanja do 60 kv. m površine. S prodajo večjih stanovanj pa so težave. Prodanih imamo sedaj okoli 70 odstotkov stanovanj. Kupeče iščemo še za 16 stanovanj. Večja stanovanja, če jih ne bomo mogli prodati, bomo preuredili v manjša. To so prve izkušnje stanovanjske reforme.«

Veliko bolj da nas skrbi, da letos v Ljubljani nismo zakoličili nobenega novega gradbišča za stanovanja.«

Z. T.

Obalni turizem na pol poti

Za propagando in konkretne akcije letos niti dinarja

Toplo majsko sonce že privablja na morje številne turiste. Domače in tuje. Ob nedeljah in praznikih se na naši obali tajejo množice oddiha željnih ljudi. Izletniki prihajajo za nekaj uric ali morda za ves dan, zvečer pa se spet odpeljejo. Veliki večini ni do tega, da bi ob morju preživela sobotni popoldan in nedeljo.

Zakaj?

Med prvomajskimi prazniki sem bil tudi sam med kopalci, pravzaprav tistimi, ki so se hoteli sprostiti na morski obali. Na stotine in stotine ljudi je zamakalo katerokoli osvežujočo pijačo, karkoli za pod zob, da ne omenjam drugih stvari, brez katerih si le stežka zamišljamo kakršenkoli turizem. Še do kozarca pitne vode nisem prišel. Hoteli in počitniški domovi so bili trdno zaklenjeni, le razmetani stoli in prazne steklenice so spominjali, da je bilo pred dolgimi meseci nekaj več življenja.

In vse to ob praznikih, ob najlepšem vremenu, ob množici domačih in tujih turistov!

BREZ DINARJA ...

»V minulem letu smo dosegli na slovenskem obalnem območju deset milijonov dolarjev devizne realizacije, kar predstavlja 10% jugoslovanske ali polovico republiške devizne realizacije,« pravi Janez Štrumbelj, tajnik Turistične zveze Koper.

Iz podatkov o mejnih prehodih na bloku Skofije je razvidno, da je bilo tu lani trikrat več vstopov tujih državljanov kot leto dni poprej. Tudi vstop italijanskih državljanov s propustnicami je porasel v letu 1965 za več kot 60%, in tako dosegel 3 milijone 200 tisoč vstopov. Skupno je torej prišlo preko skofijskega mejnega prehoda k nam skoraj štiri in pol milijona tujcev.

»Seveda bi bil poslovni uspeh v minuli sezoni za nas še mnogo bolj ugoden, če bi bile turistične in gospodarske organizacije pripravljene na tak velik promet,« je dejal tovariš Janez Štrumbelj. »Sicer drži, da je več podjetij že uredilo na obalnem območju vrsto sodobnih, trgovskih in drugih lokalov, toda usluge še zdaleč ne zadoščajo tolikšnemu navelu turistov in domačega potrošnika. Zato smo v minuli sezoni tudi zabeležili znaten porast odkupa valut, vendar vsota še zdaleč ni zadovoljiva spričo tako povečanega dotoka turistov.«

Perspektive za boljši poslovni uspeh, kot pa smo ga bili vajeni zadnje čase, so vsaj za letošnje turistično sezono močno dvomljive. Veliko pričakujemo od številnih domačih in tujih turistov, hkrati pa pozabljamo, da smo jim pravzaprav dolžni tudi nekaj nuditi. Pa ne le streho in tri obroke dnevno...

»Za propagandno dejavnost in konkretne akcije na področju turizma je iz leta v leto manj sredstev,« so mi povedali na koprski turistični zvezi. »Lani smo

dobili 22,5 milijona za našo dejavnost, letos pa le še 3,5 milijona starih dinarjev. S temi sredstvi pa si praktično res ne moremo pomagati. Ne preostane nam drugega, kot da zvezo razpustimo, saj še za mesečne prejemke ni denarja.«

Ze več let slovi turistična sezona na Koprskem po priljubljenemu jugoslovanskemu folklornemu festivalu, ki je doslej pomenil glavno turistično atrakcijo sredi vročih poletnih mesecev na naši obali. Danes je tudi ta prireditev, ki si je pridobila v svetu laskavo priznanje, finančno ogrožena.

Nič kaj ugodnejše razmere tudi niso na občini! Referat za turizem sicer še deluje, ima pa povsem zvezane roke. Samo z navetji res ne more uspešno vplivati na razvoj turistične dejavnosti. Za kakšne konkretne ukrepe tudi tu ni niti pare.

STOKRAT ZAKAJ ...

S težkimi milijoni smo v preteklih letih močno povečali kapacitete na našem obalnem območju. Če računamo prav vse, od hotelskih pa tja do počitniških domov in privatnih sob, potlej razpolagamo danes na

slovenski obali z več kot 12.000 ležišči, ki so namenjena turizmu. Številka je spodbudna, manj razveseljive pa so analize, ki govore o izkoriščenosti kapacitet. V povprečju so domovi in hoteli zasedeni precej manj kot polovico dni v letu, kapacitete samih gostinskih organizacij pa tudi manj kot 30%.

Naj ponovim vprašanje: je morda danes še vedno dovolj, da nudimo gostom ob morju le streho in hrano? Po vsej verjetnosti ne. Točneje povedano: to že dolgo časa ne zadostuje več.

Mar si človek po dveh, treh dneh kopanja in sončenja od jutra do mraka ne želi kake spremembe, kakega drugega

razvedrila...? Čemu si je še danes skorajda nemogoče izposoditi na morju preprost čoln na vesla, odšteti zanj nekaj denarja in potem z njim razpolagati urico ali dve...? Zakaj se o prepotrebni servisu za turiste še danes samo pogovarjamo...? Zakaj človek meseca maha zastoj trka na vrata gostinskih obratov...? Zakaj stane pivo v Portorožu 380 dinarjev...?

Zakaj...?

To so malenkosti, dejstvo pa je, da je prav od teh »malenkosti« odvisen poslovni uspeh, saj, kot je znano, na prazen trnek ne zgrabi niti najbolj neumen krap.

A. ULAGA

— Dragi turisti, malo boste morali počakati, pravkar razpravljamo, kako vas bomo letos presenetili.

Rastejo nova zasebna gostišča

V prvem tromesečju se je za osemkrat povečal turistični priliv Italijanov v primerjavi z enakim obdobjem lani

Med obiskom na Goriškem smo se ustavili na prirazni izletniški točki na Kekcu. Pogovor je kajpak stekel o turizmu. Predstavniki občinske skupščine v Novi Gorici so nam pripovedovali, kako so si v okviru posebnega programa zamislili povečati gostinske, trgovske in druge turistične zmogljivosti. Zavedajo se, da so obiski italijanskih in drugih turistov po odpravi vizumov izredno porasli. Samo v prvem tromesečju letos se je v primerjavi z enakim obdobjem lani povečal turistični priliv Italijanov kar za 8-krat.

In ob tem je nastalo vprašanje, ali je Goriška sploh pripravljena, da bi vse te goste zadovoljila. So predvsem go-

stinske zmogljivosti dovolj velike?

Občinski predstavniki pravijo: »Če bi se zanašali samo na družbeno gostinstvo, potem še zdaleč ne bi mogli zadovoljiti vseh italijanskih gostov, ki jih ob sobotah in nedeljah pride tudi 10, 15 in več tisoč. Zavedajo tega smo se odločili, da bi na Goriškem odprli čimveč zasebnih gostišč, ker za zdaj le v tem vidimo rešitev.«

Tako je lani občinska skupščina odobrila zasebnikom več kot 30 milijonov starih dinarjev kredita. S tem so pridobili v zasebnih gostiščih 500 novih sedežev. Za primerjavo naj povejmo, da če bi hoteli zgraditi hotel z enakimi zmogljivostmi, bi to stal najmanj 400 milijonov dinarjev. Razen kreditov, ki so jih dobili zasebniki od občinske skupščine, so namreč le-ti v ureditev svojih gostišč vložili tudi precej lastnih sredstev.

Ivo Šterk, ki je pred meseci odprl zasebno gostišče na Ajševici pri Novi Gorici, je poleg kredita 8 milijonov starih dinarjev sam investiral v preureditev gostišča več kot 3 milijone starih dinarjev. Tako si je za 11 milijonov starih dinarjev uredil okusno opremljeno gostišče v domačem primorskem slogu.

V prvih treh mesecih letos sem imel za 14 milijonov starih dinarjev prometa. Zaposlenih pa nas je samo pet. Slišal sem (kasneje so to potrdili tudi predstavniki občinske skupščine op. p.), da so v novogoriškem hotelu Park, kjer je več kot 60 zaposlenih, za noveletne praznike naredili za 7 milijonov starih dinarjev prometa, v

mojem gostišču pa smo naredili s petimi zaposlenimi v istem času za 3 in pol milijona starih dinarjev prometa...»

Potem nam je Ivo Šterk povedal, da je za ureditev gostišča sam izdelal načrte. Kot pa so nam povedali občinski predstavniki, imajo na občini tudi skupino arhitektov — urbanistov, ki pregledajo načrte za sleherno gostišče, preden jih odobrijo. S tem hočejo doseči, da bi dali novim zasebnim gostiščem izgled, ki ustreza Goriški.

Ivo Šterk pa ima še precej načrtov. Predvsem bo uredil okolico svojega gostišča:

»Najprej je na vrsti parkirni prostor, potem bom ob gostišču uredil otroško igrišče z vsemi napravami. Poskrbel bom tudi za majhen živalski vrt, kjer se bodo otroci gostov lahko zabavali z udomačenimi srnci, zajčki in drugimi živalmi. Veste otroci niso za gostilno. Pa tudi za odrasle ne bo manjkalo zabave na prostem. Zdej še urejam balinistične ter igrišče za mali golf in badminton.«

In načrti Ivana Šterka so prepričljivi, kajti v njegovo gostišče od vseh gostov zahaja devet desetih Italijanov.

Tudi gostišče na Kekcu je še do nedavnega pod okriljem domačega planiskega društva zavotarilo. Zdej, ko je gostišče v rokah nekdanjega natakarja hotela Park Lojzeta Sorte, je povsem spremenilo svojo podobo. In kljub razmeroma visokim obveznostim ima Sorta zdaj večji dohodek, kot ga je imelo gostišče prej, ko je bilo v njem zaposlenih 16 ljudi; zdaj jih tu dela le 5!

»Pri nas je delovni čas neomejen, se pravi, imamo odprto, dokler so gosti. Ne zapiramo ob 23 uri, kot je to navada drugje, marveč delamo, če je treba vso noč. Skratka čim bolj se hočemo prilagoditi gostom. Razumljivo je, zjutraj, ko še ni gostov, imamo pa dlje zaprt. Toda tudi po potrebi,« nam je še pojasnil Loize Sorta.

Občinski predstavniki pa so še dodali, da po programu razvoja terciarnih dejavnosti želijo v središčih na Goriškem zgraditi po enega ali dva večja gostinska objekta družbenega sektorja te pa bi dopolnili z manjšimi, manjših zasebnih gostišč ter turističnih sob.

M. ŽIVKOVIC

Pomeni interno štipendiranje izhod?

V »Krki« bodo prenehali z dosedanjjo prakso podeljevanja štipendij in prešli na interno štipendiranje

Velikodušnosti pri podeljevanju štipendij in drugih oblik družbene pomoči v letih študija ni več. Medtem ko je bilo na primer pred petnajstimi leti deležno kar 60% študentov pomoči pri študiju, se je to število skrčilo do danes približno na polovico. Vsaj tako govore podatki Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo.

Študij na visokih šolah postaja vse bolj stvar tistih, ki jim dinar ne dela problemov. Štipendij je malo. Čeprav so skromne, saj krijejo v povprečju samo polovico najnujnejših življenjskih stroškov, jih mladi ljudje dobijo le s težavo. Včasih, točneje povedano največkrat, pa jih ne morejo dobiti. Četudi dvajset tisočakov ne pomeni mnogo...

»Krka«, tovarna zdravil iz Novega mesta, je do danes štipendirala 115 študentov. V povprečju torej več kot deset vsako leto. Podatki so razveseljivi in spodbudni. Vsaj bili so, kajti politika štipendiranja se namreč danes v »Krki« malo spreminja, ker se »dosedanji način ni obnesel«, kot pravi Marjeta Potrč, šef kadrovskega sektorja v podjetju. Res, način se ni obnesel. Posebno za podjetje. Nekoliko bolj pa za tiste, ki so bili deležni pomoči.

»Pred leti smo bili pri štipendiranju radodarni. Dajali

smo štipendije za študij farmacije, kemije, ekonomije, medicine, skratka za vse smeri izobraževanja, ki so bile za nas količkaj zanimive. Toda samo vsak drugi diplomant je prišel po končanem študiju v naš kolektiv. Štipendirali smo na primer kar štiri študente medicine, pa smo danes vseeno brez zdravnika, čeprav bi jih potrebovali vsaj toliko, kolikor smo nudili štipendij za ta študij. Precej diplomantov je zahtevalo po končanem šolanju od nas med drugim tudi stanovanje. Številnim prošnjam pa nismo

mogli ugoditi, saj tudi svojim ljudem, ki delajo pri nas že lepo število let, še danes ne moremo nuditi streho nad glavo. Poleg tega so se številni mladi ljudje po diplomii kar na lepem premislili, da bi delali in živeli v Novem mestu. V glavnem smo se v vseh spornih primerih nekako sporazumeli. Seveda pa mora danes marsikdo vračati denar, ker se nam ni hotel pridružiti.«

Res pa je tudi to, da so se nekateri štipendisti Krke želeli zaposliti po končanem študiju v tem podjetju, pa zanje ni bilo dela. Tudi takih primerov ni bilo malo. V Krki pravijo, da približno za petnajst štipendistov niso mogli »zagotoviti ustreznih delovnih mest.«

Spričo teh izkušenj se danes v Krki nekako odpovedujejo nadaljnemu štipendiranju. »V podjetju so proizvajalci proti temu, da bi še naprej nudili pomoč tujim ljudem, potlej pa imeli od tega tako malo koristi,« pravi Marjeta Potrč, šef kadrovskega sektorja v Krki. »Tako bi prav sedaj potrebovali nove strokovnjake in ne šele čez ne-

kaj let. Seveda ne mislimo kar na lepem ustaviti podpore ljudem, ki želijo strokovno napredovati, dosedanja politika štipendiranja pa vendarle namestavamo spremeniti toliko, da bi v bodoče uveljavili nekakšno interno štipendiranje. To pomeni, da bi nudili podporo pri študiju le članom družin naših proizvajalcev in že zaposlenim v našem podjetju, ki se želijo strokovno izpopolniti.«

Ko sem vprašal, kako mislijo sedaj pridobiti potrebne nove strokovne moči, so mi dejali, da približno tako kot tisti kolektivi, ki nikoli in nikomur niso nudili štipendije.

V tem primeru bi pravzaprav Krki težko kaj očitali. Gre namreč za kolektiv, ki je vsaj do danes krepko podpiral mlade ljudi v letih študija. Gledano z malce širšega zornega kota, pa se poraja vprašanje, ali ne bo po tej poti postal študij na visokih šolah »pravica« le razmeroma ozkega kroga mladih ljudi, če bo postalo tako zapiranje pred zunanjimi kadri splošna praksa?

A. ULAGA

SIGNALI

Mednarodna izmenjava delovnih izkušenj

Jugoslavija proizvede letno 2 milijona ton jekla, Francija 18 milijonov ton in Zahodna Nemčija 31,5 milijona ton.

Povsem drugačna pa je podoba raziskovalnega dela: v Jugoslaviji je 5 znanstveno-raziskovalnih inštitutov za rudarstvo, ki jih financira naša skupnost, v Zahodni Nemčiji in Franciji pa imajo samo po en rudarski inštitut, ki ga skupno vzdržujejo lastniki rudnikov. Tako so se sporazumeli med seboj, ko so ugotovili, da je skupno raziskovanje cenejše kot ločeno...

-mG

PRODOR PROTI VRHU

Anica Greglova je predsednica upravnega odbora in vodja prodaje v ptujski tovarni perila in konfekcije Delta. Pogovarjala se o gospodarnosti, o delu in življenju njihovega kolektiva.

»Ste tudi vi prepričani, da ni dobro, če zadnje čase toliko govorimo predvsem o težavah?«

»Ne bi rekla, da je tako. Važnejše se mi zdi, da zavoljo vseh vrst težav in sitnosti še nisimo vrgli puške v koruzo. A tega tudi ne mislimo storiti. Z drugimi besedami povedano to pomeni, da smo se bolj skupaj vzeli, kakor temu pravimo. Veseli me, da rezultati niso izostali.«

»Ce ste malce bolj določni — kaj ste s tem mislili?«

»Ze dolga leta nam prostori pomenijo največji problem. Ne vem, ce sploh se je kje kakšna prosta ped prostora. Po

lanskem zaključnem računu smo dali 96 milijonov starih dinarjev v sklade in ta denar rezervirali za gradnjo novih prostorov. Ce ne bi bilo reforme, bi z gradnjo najbrž že začeli. Tako pa si nismo upali. Končno pa — ali ne bi bilo škoda teh milijonov, ce bi zamrzili v zidovju? Gradnja novih prostorov, sodobno strojno opremo namreč že imamo, pa seveda ostaja naša najvažnejša perspektivna naloga. V tem času pa, ko zbiramo nadaljnja lastna sredstva, iščemo druge rešitve, da bi iz strojev iztisnili tisto, kar je mogoče doseči. Z ukinjitvijo tretje izmene in s sočasno reorganizacijo delovnih mest in novo organizacijo dela smo na primer povečali produktivnost za 24 odstotkov.«

»Oprostite — ne razumem! Ukinili ste tretjo izmeno in vseeno...«

»Tako je! Smo pretežno ženski kolektiv. Izkušnje so opozarjale, da v nočni izmeni dosežemo zelo nizko produktivnost in tudi do polovice nižjo proizvodnjo kot v dopoldanski ali pa popoldanski izmeni. Razen vsega drugega pa so se delavke na splošno branile nočnega dela, kar je končno človeško in razumljivo. Začeli smo razmišljati, kaj naj storimo. Ugotovili smo, da bo treba izboljšati organizacijo dela. Prej je bilo na primer tako, da je ena delavka opravljala več delovnih operacij, zdaj pa vsaka skrbi samo za eno operacijo. Potrebni gibji so ji prešli v meso in kri, kot pravimo. Rezultat je, kakor sem že rekla, za 24% večja produktivnost pri istem številu zaposlenih. To pa smo dosegli v času od lanskega septembra dalje, odkar delamo le v dveh izmenah.«

»Morda razmišljate tudi o tem, da bi z novimi ljudmi vpeljali novo tretjo izmeno, da bi se več iztisnili iz strojev?«

»Za sedaj ne! Problem ni tako preprost, kakor se zdi. Marsikdaj nam manjka suro-

ALI RES DIREKTORJU ZA PODJETJE IN DELAVCE NI MAR?

»Storil sem napako...«

Te dni je bila v Krškem seja predsedstva občinskega sindikalnega sveta z edino točko dnevnega reda: razmere v SGP Sava Krško in članek, objavljen 21. aprila letos v Delavski enotnosti pod naslovom »Našemu direktorju za podjetje in delavce ni mar!« Omenjeni članek namreč kritično obravnava razmere v krškem gradbenem podjetju, zlasti pa težke delovne pogoje zaposlenih v obratu gramoznica in cementnina. Seji predsedstva je prisostvoval tudi predsednik sindikata republiškega odbora gradbenih delavcev Slovenije tovariš Lojze Capuder.

RESNICE V OČI

Dopoldne, preden je bila seja predsedstva občinskega sindikalnega sveta v Krškem, sta se predsednik republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev in novinar oglašila v obratu gramoznice in cementnine, da bi neposredno slišala, kaj teži delavce.

»Poglejte, kako težko delo imamo,« pripoveduje delavec Emil Longo, »za vse to prejemo skromne osebne dohodke, ki znašajo le nekaj več kot trideset tisočakov...«

Delo v gramoznici in cementnini je skrajno neorganizirano. O mehanizaciji skorajda ni mogoče govoriti. Ko gledaš delavce, ki osem ur prestavljajo cementne bloke, težke tudi več kot 40 kilogramov, dobiš vtis, da je ta organizacija čela še iz dobe manufakturne proizvodnje.

Emil Longo nadaljuje:

»Vemo, da precej delamo, saj gredo cementni izdelki dobro v promet; pa se vseeno primeri, kot se je na primer zgodilo v februarju, da smo dobili samo 92-odstotne osebne dohodke. Kot je znano, smo prekinili delo in tedaj, ker tega ni prej nihče storil, smo zahtevali, naj pride direktor in nam razloži, zakaj smo dobili tako nizke osebne dohodke. Kot tudi veste, direktorja ni bilo... Šele nekaj dni kasneje se je oglašil in nam razložil vso zadevo.«

»Tudi ni prav,« se je oglašil na improviziranem sestanku delavec Alojz Bučan, »da pridejo iz uprave in rečejo: prejšnji mesec ste imeli za tri milijone stroškov. Nas zanima tudi to, kakšni so ti stroški. Le če bi natanko vedeli, kje imamo prevelike proizvodne stroške, bi jih tudi lahko zmanjšali.«

»V gramoznici in cementnini nismo krivi, če naša komercialna služba ni sposobna prodati naših izdelkov,« pravi delavec Marjan Kulj. »Mi na primer izdelamo 20.000 cementnih blokov, naša komercialna služba pa jih od teh prodala le 5000. In prikrajšani smo vedno mi, ker dobimo osebne dohodke le za prodane in ne za izdelane cementne bloke.«

Delavci so se še pritoževali nad poslovanjem služb podjetja. Tudi nad kalkulantsko službo, ki jim določa delovne norme in cenike del. O realnosti norm ne bi razpravljali, vendar velja pripomniti, da delavcem v gramoznici in cementnini le ni vseeno, kako so izoblikovane cene njihovim izdelkom, in če ne vedo, po kakšnih kriterijih so izoblikovani ceniki del.

»O dohodkih v podjetju nismo obveščeni,« pripominja

Emil Longo. »Nimamo nobenih sestankov, menda je bil zadnji sindikalni sestanek pred dvema letoma. Hoteli smo se že pred prekinitvijo dela pogovarjati o naših težavah, pa se iz uprave ni nihče zmenil.«

»Tudi se nam ne zdi prav,« je še dodal Marjan Kulej, »da so nam za tisti dan, ko smo za nekaj časa prekinili delo, trdim da ne po naši krivdi, pisali plavega, medtem ko so nam razliko 8 odstotkov osebnih dohodkov iz februarja izplačali. Ali ne gre tu za nasprotje? Za dejansko vloženo delo, ki smo ga opravili tisti dan nismo dobili nagrade, 8 odstotkov pa so kar nekje našli in nam denar izplačali.«

»PRIZNAM

Predsednik republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev in novinar sta nato obiskala še direktorja SGP Sava tovariša Franca Koširja.

»Priznam nerodnost,« pravi direktor, »da nisem šel na sestanek v gramoznico in cementnino, ko so delavci to zahtevali. Storil sem napako... Toda še malo si nisem predstavljal, da se bo vse tako zaostri. Tistega dne me namreč ni bilo v podjetju. Poglejte, tu me stalno motijo in zavoljo tega sem se umaknil domov, kjer sem lahko v miru delal načrte za nov stroj...«

Direktor je še menil, da delavci nimajo prav, ker se pritožujejo zaradi osebnih dohodkov. Povedal je, da nekvalificirani delavci zaslužijo 41.000 starih dinarjev, polkvalificirani 48.000, kvalificirani 1000 dinarjev več, visokokvalificirani 64.000 starih dinarjev in uslužbenci na upravi povprečno na mesec od 122.000 do 127.000 starih dinarjev. Hkrati pa direktor ni »znan« podrobneje odgovoriti na vprašanje: Kako je mogoče, da prejemata v njihovem podjetju nekvalificiran in

kvalificiran delavec skoraj enake, oba pa izredno nizke osebne dohodke, na upravi pa si delijo visoke dohodke. Torej o izoblikovanih merilih nagrajevanja ni govora. Direktor Franc Košir pa se je le pohvalil, da njihovo podjetje dobro posluje, saj nima izgube in da akumulirajo precej sredstev. Toda, ali ne gre ta akumulacija le na račun trdega fizičnega dela zaposlenih, ne samo v gramoznici in cementnini, marveč, kot so delavci povedali, tudi v drugih obratih podjetja?!

KDO JE »KRIVEC«?

Kot smo že omenili pa je o dogodkih v SGP Sava rapravljaljo tudi predsedstvo občinskega sindikalnega sveta v Krškem. Če bi izluščili nekaj osnovnih misli iz razprave, potem naj omenimo, da se je občinski sindikalni svet v Krškem že prej, preden je bil objavljen članek v našem listu, zavzemal za razreševanje problemov v SGP Sava. Očitno pa je, da pomoč, občinskih sindikatov, dokler ni bil objavljen članek o razmerah v tem podjetju, ni bila dovolj učinkovita. Zavoljo tega so ocenili člani predsedstva članek v našem listu spodbudil družbeno politične delavce v krški občini, da so začeli intenzivno pomagati pri razreševanju problemov v tem podjetju. S tem namenom so pri ObSS imenoval posebno komisijo, na pomoč pa so poklicali tudi SDK, ki bo skupaj s komisijo skušala priti resnici do dna in hkrati nakazati nekatere rešitve, ki bi naj izboljšale poslovanje podjetja, zlasti pa delovne pogoje zaposlenih.

Prav gotovo bi bilo preuranjeno razsojati, kdo je največji »krivec« za razmere v SGP Sava; lahko pa rečemo — in tako je izvenela tudi razprava — da gre v krškem gradbenem podjetju za precej »privatizirane odnose«. Saj si ob drugačnih odnosih ne bi mogel direktor podjetja privoščiti, da lahko posluje doma tudi med rednim delovnim časom. Nerazumljivo je tudi to, da v SGP Sava skoraj ni nobenih razlik pri zaslužkih med nekvalificiranimi in kvalificiranimi delavci, ko pa je bilo nedavno stališče sindikata gradbenih delavcev jasno povedano in so bili z njim seznanjeni tudi v SGP Sava, da mora biti najmanj 1:2.

MILAN ŽIVKOVIČ

Na temo REFORMA so rekli

Na 11. seji predsedstva RS ZSS v razpravi o srednjeročnem planiranju razvoja gospodarskih področij Slovenije:

STANE MARINIČ, strokovni sodelavec pri RS ZSS:

»Ekonomska nuja bo nedvomno prisiljevala strokovna vodstva podjetij, da se orientirajo na take investicijske odločitve, ki bodo dale čimprej in čimboljše ekonomski rezultat. Iz pretekle prakse pa vemo, da se ob večji razpoložljivosti sredstev za investicijsko uporabo kaj hitro razpase investicijska manija, ki se izraža v tem, da uveljavljajo posamezniki pri investiranju tudi nepremišljene ambicije, da si grade svoj »spomenik« v podjetju. Zato se mi zdi, da je zaradi velike razdrobljenosti razpoložljivih sredstev zelo aktualno vprašanje kriterijev financiranja, ki bi jih bilo treba izdelati in sprejeti na ravni gospodarske organizacije kot sestavni del statutov — da bi lahko bile investicijske naložbe bolj premišljene in ekonomsko bolj utemeljene, kot pa so bile dosedanje naložbe v našem gospodarstvu.«

DOPIŠNIKI POROČAJO

Izobraževanje

Z utrjevanjem samoupravljanja hkrati terjamo od članov samoupravnih organov več ekonomskega znanja. V minulem obdobju smo večkrat ugotavljali, da dobršen del članov na sejah samoupravnih organov ni sodeloval. V razpravo pa se niti niso mogli vključiti zlasti tedaj, kadar je tekla beseda o gospodarjenju s sredstvi, ker pač niso poznali osnov družbeno ekonomskih znanj. Tako so v večini delovnih kolektivov ob letošnjih volitvah v delavske svete pazili zlasti na dvoje: volili so najbolj sposobne in najboljše delavce iz svoje srede, poleg tega pa so mnogo pred volitvami preko različnih oblik družbeno ekonomskega izobraževanja usposabljali člane samoupravnih organov in družbeno političnih organizacij in v izobraževanje vključili tudi bodoče člane samoupravnih organov.

O takšnih prizadevanjih pišejo dopisniki iz Slovenskih Konjic, Zasavja, Murske Sobote in iz Loža. Prislunhimo enemu izmed njih, dopisniku iz Loža, ki nam piše o družbeno ekonomskem izobraževanju v Kovinoplastiki:

Štiri leta zapored prirejšo seminarje v sodelovanju z Delavsko univerzo Boris Kidrič iz Ljubljane za člane samoupravnih organov in izvršnega odbora sindikalne podružnice. Kot nam je povedal šef kadrovske službe v Kovinoplastiki Slavko Berglez, se udeležuje seminarjev vsako leto približno 70 upravljalcev. Poleg tega vključijo v seminarje tudi mlajše člane kolektiva — bodoče člane samoupravnih organov in izvršnega odbora sindikalne podružnice. Uspehi takšnega izobraževanja se že kažejo. Seje delavskih svetov niso več dolgočasne, ker člani samoupravnih organov vse bolj strokovno razpravljajo o delitvi dohodka, o tem kako bodo gospodarili z denarjem v skladih in o podobnem.

Bolj kot kdajkoli v minulem obdobju posvečajo delovni kolektivi pozornost strokovnemu izobraževanju. Spoznavajo, da brez strokovne usposobljenosti ni moderne industrijske proizvodnje.

Dopisnik iz hrastniške Steklarne piše med drugim tole:

Proizvodni proces vse bolj mehaniziramo. Novi stroji so nas »posadili« v šolske klopi. Naučiti se moramo čimbolj izrabljati moderne delovne naprave. Tako smo uvedli tečaj za upravljalce avtomatov, za delavce pri polavtomatih, za čuvaje kompresorskih postaj, za transportne delavce, za delavce pri dvigalih, pregledovalke v novem obratu. Poleg uvajalnih seminarjev, seminarjev o delovni zakonodaji, notranji organizaciji dela, vlogi strokovnih služb, o medsebojnih odnosih in njihovem vplivu na produktivnost, smo organizirali več predavanj za praktični pouk na delovnem mestu za pomočnike, krogličarje, nabiralce, izpihovalce, natikalke, rezkalke, brusilke in obžigalke.

O podobnih prizadevanjih piše dopisnik iz TGA Kidričeve:

Pri nas je izobraževalni center pripravil v minuli izobraževalni sezoni 22 tečajev in 8 seminarjev. Skupno se je udeležilo takšnih oblik izobraževanja 517 članov kolektiva, izpite pa je opravilo 493 udeležencev. Zeleli smo doseči, da bi čim več nekvalificiranih delavcev opravilo izpite za polkvalifikacijo, kvalifikacijo in visoko kvalifikacijo.

Dopisnik iz Murske Sobote pa nas je opozoril na strokovno izobraževanje v kmetijski proizvodnji.

Pri KG Rakičan so pripravili tečaje za 150 nekvalificiranih delavcev. Po uspešno opravljenem tečaju je vsak od udeležencev dobil naziv priučenega delavca. Podobne tečaje so pripravili tudi za traktoriste.

Različne strokovne tečaje, vsakdo pač za svoje potrebe, pa so uvrstili v izobraževalne programe tudi drugi delovni kolektivi: Agromerker, Tovarna mesnih izdelkov, Tovarna mlečnega prahu, Beltinka in še nekateri.

Ce smo ugotavljali takoj po uvedbi reforme, da so delavne organizacije začele varčevati na nepravem koncu, pri šolanju kadrov, potlej ugotavljamo danes, da oddvajajo vedno več sredstev za štipendije in za izredni študij zaposlenih delavcev.

Dopisnik iz ruške tovarne dušika piše:

V minulem letu smo porabili za izobraževanje 48 milijonov in pol starih dinarjev. Na visokih, višjih in srednjih šolah štipendistov 41 štipendistov. Od tega jih je dobra polovica na fakultetah.

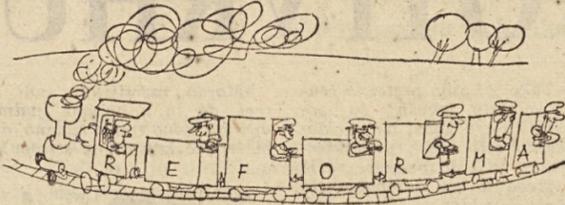
O štipendiranjih TGA Kidričeve pa smo izvedeli tole: V letošnjem šolskem letu šolaju 62 štipendistov. Za izobraževanje bodo porabili več kot 30 milijonov starih dinarjev. Pomembno je to, da študira izredno kar 25 članov kolektiva.

Prihodnja tema: OTROŠKO VARSTVO

Čudna poslovnost

Beograjsko podjetje Generalexport, ki je uvoznik opreme za kemično tovarno v Mostah, je 20. februarja letos nakazalo pri jugoslovanski investicijski banki v Beogradu 99.000 nemških mark. Banka bi morala to vsoto nakazati naprej v Nemčijo dobavitelju opreme. Tega pa do danes še ni storila, čeprav sta minila že dva meseca in pol. Razlogi, zakaj banka denarja ni nakazala, niso znani. Prizadeži pa domnevajo, da sta zadržka lahko le dva: ali pomanjkanje deviz ali malomarnost.

A naj bo tako ali drugače, banka zaradi neizpolnjene pogodbe plača globo v višini 1% vrednosti računa, kemična tovarna v Mostah, ki bi morala začeti obratovati v roku, pa zaradi neizpolnjene pogodbe in zamude izgubi dnevno 15 milijonov dinarjev. Razmerje med globo banke in izgubo tovarne za en dan zamude je 1:50. Banka za povzročeno škodo praktično ne odgovarja. Globa pa je tako majhna v primerjavi z dejansko škodo, da je ni vredno omenjati. Čudno je samo, da takšnemu odnosu pravimo še vedno poslovno sodelovanje. Z. T.

— Tako se mi zdi, da še najbolj brezhitno delujejo zavirači...

Nič kolikokrat se prepričujemo, da se perspektive našega gospodarskega napredka skrivajo za horizonti mednarodne delitve dela. Mednarodne delitve dela v njenem najširšem pomenu: v prodoru na tuja tržišča, v izravnavi naših proizvodnih stroškov s proizvodnimi stroški v gospodarsko bolj razvitih deželah, v integraciji našega gospodarstva z mednarodnim gospodarstvom, v proizvodnem, tehničnem, poslovnem sodelovanju naših podjetij s podjetji v tujini. In do sem vse v najlepšem redu!

Kadar pa presojamo nekatere konkretne rešitve, od katerih je odvisna naša vključitev v mednarodno delitev dela, se marsikdaj primeri, kot da bi na ta ekspres pripeli še lokomotivo, ki ga vleče nazaj.

A da ne bi ta malce dolgovezni uvod ostal nedokumentiran, naj povem nekatera določila iz cirkularja glavne centralne Narodne banke Jugoslavije 22/13 s 5. februarja letos.

Namesto naprej — kam pravzaprav?

Takole pravi: uvoz reprodukcijskega materiala, potrebnega v procesu proizvodnje za izdelavo določenih finalnih proizvodov, namenjenih tujim tržiščem, mora biti opravljen pod normalnimi pogoji in ne odraža se na to, ali gre za osnovne ali pomožne surovine ali za posamezne proizvode, nujno potrebne za finalizacijo. Tisto »pod normalnimi pogoji« pa pomeni, da ni več možen tako imenovani začasni uvoz kot dopolnilni asortiment ali dokompletiranje in da je tudi v tem primeru treba odšteti carino po stopnji 15%.

Vse skupaj pa naj ponazorimo na primeru Mehanotehniške izole. Podjetje je za del proizvodnega programa navezalo kooperacijo z avstrijsko firmo Röster iz Salzburga. Embalažo in vagončke za tako imenovani Minitrans izdelujejo Avstrijci, v Mehanotehniški pa lokomotive in tračnice. S tako kompletnim izdelkom sta obe podjetji nastopili na ameriškem tržišču, dosegli potrebne velike serijske proizvodnje in v celoti uspeli. Po uredbi narodne banke pa bi zdaj v Mehanotehniški za tisti del proizvodnje, ki jo dobe iz Avstrije, morali plačati 15% carino. To pa pomeni, da bi morali za teh 15% dvigniti tudi ceno celotnemu artiklu. In ker je le malo verjetnosti, da bi Avstrijci samo zaradi naših predpisov za 15% znižali ceno svojemu delu proizvodnje, ne preostane drugega, kot da v Mehanotehniški na svojem delu proizvodnje poiščejo notranje rezerve za teh 15% — kar pa je spet prav malo verjetno.

Tako je rezultat tega ukrepa to, da so v Mehanotehniški začeli postavljati vprašaj nad tem proizvodnim sodelovanjem z Avstrijci, čeprav je bilo doslej zelo uspešno in čeprav je prav to sodelovanje obetalo tako Avstrijcem kot Mehanotehniški utreti pot tudi na nekatera druga tržišča.

Primer je res iz Mehanotehniške. Pa ne gre samo za Mehanotehniško, temveč za vse proizvajalce, ki so začeli kooperirati s podjetji v tujini. Za tiste, ki so bili dovolj pogumni, da so stopili na pota mednarodne delitve dela.

Res je sicer, da se bo zaradi tega ukrepa nateklo nekaj več sredstev v neko blagajno, pri tem pa bomo zavrgli milijone, seveda v novih dinarjih in devizah računano.

BOJAN SAMARIN

ZAPOSLOVANJE, NEZAPOSLENOST IN POKLICNO USMERJANJE V MARIBORU IN OKOLICI

MOŽNOSTI SO OMEJENE, VENDAR SO

Zaposlovanje, nezaposlenost in poklicno usmerjanje dobivajo v novih gospodarskih pogojih postopoma nova obeležja. Splošen vtis je, da imajo gospodarske organizacije po reformi bolj stroga merila pri zaposlovanju. Razen tega je na voljo precej manj novih delovnih mest, kjer bi lahko zaposlili delavce. Neskladnosti pa nastajajo tudi med spoli, strokovnostjo in različnimi strokami. Posledica tega je, da število nezaposlenih narašča. Zato smo se o problemih zaposlovanja pogovarjali z direktorjem komunalne skupnosti za zaposlovanje v Mariboru TONETOM FIRMOM.

»Kakšne premike ste na zadnjem letu? Ali je točna trditev, da je delo težje najti kot pred leti?«

»Po uveljavitvi gospodarske reforme je začela nezaposlenost naraščati. Po naših podatkih se je ob koncu lanskega leta število nezaposlenih dvakrat povečalo. Skupaj je bilo nezaposlenih 2264 oseb, od tega na področju Maribora 1025, na področju Ptujja in Ormoža 577, v Ljutomeru 395 in v Slovenski Bistrici 287 oseb. Stopnja nezaposlenosti je višja kot kdajkoli poprej, vendar jo moramo objektivno obravnavati. Velika ovira pri tem je, da ne poznamo dovolj strukture nezaposlenih. Čeprav je recimo v Ljutomeru precej naraslo število nezaposlenih, pa nam iz teh krajev ni uspelo v Mariboru zaposliti niti enega delavca za sezonsko delo, čeprav smo ljutomerskemu zavodu ponudili 50 delovnih mest.«

»Ljudje na splošno menijo, da je danes težje najti zaposlitev kot zadnja leta. Nekateri so pri tem nezadovoljni z odnosom, ki ga pri zaposlovanju kažemo do mladih kadrov in do izboljševanja kvalifikacijske strukture zaposlenih. Kako to ocenjujete v Mariboru?«

»Možnost zaposlovanja doma in v tujini je omejena. Doma čutimo večje potrebe po moških delavcih, v tujini pa lahko zaposlimo samo polnoletne osebe. Naj to podkrepim s podatki. Število nezaposlenih moških se je že v marcu bistveno zmanjšalo. Če sedaj ne moremo zadostiti vseh potreb po delovni sili v gradbeništvu, čeprav se je gradbena sezona komaj začela. Večje povpraševanje domačih podjetij po delavcih je zahtevalo, da smo zaostriili pogoje za zaposlitev v tujini. Veliko težje pa je ženskam najti delo. Med nezaposlenimi v Mariboru sta sedaj kakšni dve tretjini žensk. Prav tako pa nas skrbi tudi podatek, da je med nezaposlenimi približno 50% mladih državljanov do 18. leta starosti. Tretja skupina nezaposlenih, ki nima veliko izgledov za zaposlitev, pa so invalidi.«

Kar zadeva kvalifikacijsko strukturo zaposlenih, menim, da delovne organizacije še niso dovolj storile, da bi jo izboljšale. Ni opravičila, da je pri zavodih prijavljeno visoko število oseb z visoko in višjo izobrazbo. Med nezaposlenimi je pri nas približno 20% kvalificiranih in visokokvalificiranih ter kadrov s srednjo, višjo in visoko izobrazbo. Ali naj to pomeni, da je v našem gospodarstvu in v upravnih službah že dovolj strokovnjakov? In kako naj potem uskladimo ta dejstva z željami mladih ljudi, ki čakajo na zaposlitev?«

»Podatki kažejo, da je za mlade najtežje dobiti delo. To

je verjetno vzrok, da imajo mladi precej slabši odnos do dela. Ali soglašate s takšno oceno?«

»Sedanje nezaposlenosti ni treba napihovati. S tem pa ne zanikam dejstva, da problemov ni. Znano je, da smo prejšnja leta zaposlovali v Sloveniji precej delavcev iz drugih republik. Po reformi se je mnogo teh delavcev vrnilo domov. V gradbeništvu letos usmerjamo domače delavce, kar skupaj z zaposlovanjem v tujini pozitivno vpliva na reševanje problema nezaposlenosti. Vendar s tem ne moremo biti zadovoljni, ker se bo čez nekaj mesecev sedanjim 400 nezaposlenim do 18 let starosti, ki zaradi hermetično zaprtih vrat mnogih podjetij ne dobijo zaposlitve, priključila še nova generacija, za katero že zdaj vemo, da zanjo nimamo dovolj učnih mest.«

»Kako gledate na zaposlovanje v tujini?«

»Lani je odšlo z našega področja trikrat več delavcev v tujino kot leto pred tem. Dolgo smo bili le pasivni spremljevalci tega odhajanja naših delavcev v tujino, vendar je vedno resnejša nezaposlenost zahtevala, da služba za zaposlovanje v splošnem interesu nudi pomoč našim ljudem pri zaposlitvi in se tudi zanima za razmere v tujini, v katerih delajo in živijo. Pri zaposlovanju v tujini zapazimo še vrsto nerešenih vpra-

šanj. Pri tem mislim na hitrejšo sklepanje meddržavnih pogodb o zaposlovanju, ki bi naj zagotovile našim delavcem enako zaščito kot delavcem države, v kateri delajo. Z Avstrijo je končno le prišlo do sklenitve ustreznega sporazuma, medtem ko z Zahodno Nemčijo, kjer je zaposlenih največ delavcev, takšen sporazum še ni sklenjen. Pričakujemo, da bo dejavnost ustreznega biroja v prihodnje bolj učinkovita, zakaj danes nihče ne preverja, kako se izpolnjuje pogodbeno obveznost do naših delavcev. Nekaj pritožb od delavcev, zaposlenih v tujini, to dokazuje.«

Temeljni pogoj za odhod na delo v tujino je po naših navodilih začasna nezaposlenost, medtem ko je za službo potnih dovoljenj popolnoma vseeno, ali je prosilec v delovnem razmerju ali izven njega in ne glede na to, za kakšne kadre gre. Zavrnilo stališče zavoda nima prav nobenega vpliva na končni odhod takih delavcev na delo v tujino. S tem pa je seveda onemogočeno smotrno zaposlovanje v tujini.«

Z. T.

Ali veste...

... da jugoslovanske tobačne tovarne izdelujejo 145 vrst cigaret — več kot katerakoli država na svetu — 35% strojnih zmogljivosti pa niti pri enotnem delu ni izkoriščenih. Največ sprememb je v nazivih cigaret, mešanice tobaka pa ostajajo iste ali na las podobne.

... da je Francija od 1959. do 1963. leta podvojila

... sredstva za znanstvene raziskave. Japonska pa od 1953. do 1961. leta celo šestkrat povečala investicije v znanost. Obe državi sta ekonomsko prav v zadnjih letih izredno napredovali;

... da ima pri nas po približnih računih od 3,5 milijona zaposlenih kakih 120.000 fakultetno izobrazbo, od teh pa jih niti polovica ne dela v operativni, medtem ko ima približno 20% tehničnih direktorjev širom po Jugoslaviji samo osnovnošolsko izobrazbo.

RAZVOJ CESTNE MREŽE V SLOVENIJI

Ozka grla na asfaltu

Doslej smo zgradili lepo število cest ali pa jih modernizirali. Žal pa vse te ceste niso bile zgrajene za takšno prometno gostoto in obtežbo, kakršno imamo danes. Posledice so se kaj hitro pokazale. Tudi gospodarska reforma zahteva od naše cestogradnje čimvečjo rentabilnost, smotrno in gospodarsko opravičljivo vlaganje v ceste, tako v novogradnje kot v utrjevanje že obstoječih cest. Zavaljo tega se ponuja vprašanje, kje in katere ceste naj bi v Sloveniji gradili v prihodnje, tako da bi sedanje cestno omrežje gospodarsko in turistično pravilno dopolnili.

Na to vprašanje je seveda težko odgovoriti, ker ima vsaka cesta svoj gospodarski pomen in svoje zagovornike. Torej to pot nakažimo, kateri cestni problemi na slovenskem silijo v ospredje?

● Cimprej moramo ugotoviti sedanje modernizirano cestno omrežje za tovore, ki jih danes vozimo po naših cestah. Utrditve bi morale po mnenju strokovnjakov Zavoda za raziskovanje materialov in konstruk-

cij opraviti le na osnovi natančnih analiz strukture sedanjih cestnih obremenitev.

● Hkrati z utrditvijo sedanjih vozlišč bi morali čimprej usposobiti naša cestna vozlišča za varno vožnjo. To bi lahko dosegli s polaganjem hrupavih asfaltnih plasti na tistih delih naših cest, ki po svoji legi in izdelavi ne zagotavljajo varne vožnje že pri mnogih normalnih pogojih.

● Zasavske gospodarske in turistične centre moramo čim-

prej povezati z drugimi predeli Slovenije z dobro in hitro cesto. Ne bi pa smeli pri reševanju zasavskega prometnega problema zanemariti vloge železnice, to je, izboljšati bi morali medsebojno sodelovanje cestnega in železniškega prometa v tem predelu.

● Tudi današnja cesta Maribor—Celje ni več kos sedanjemu prometu. Promet na relaciji državna meja—Maribor—Celje—Ljubljana—Sežana—Koper nenehno raste tako po številu vozil kot po obremenitvah. Verjetno se tudi prometna propustnost na tej cesti približuje zasičenosti, kar vse bolj narekuje čimhitrejšo gradnjo nove ceste na tej relaciji. Do takrat, ko bi zgradili novo cesto, pa bi morali sedanjo cesto utrditi vsaj za nadaljnje desetletno obdobje.

● Svojo ekonomsko upravičenost v zvezi s cesto Maribor—Celje ima zanesljivo tudi cestna trasa Murska Sobota—Radgona—Ormož—Ptuj—Slovenska Bistrica—Mestinje—Bistrica ob

Sotli—Brežice—Novo mesto—Dvor na Kolpi—Kočevje. Omenjena trasa povezuje ekonomsko severno in vzhodno Slovenijo s krško-kočevskim belokranjskim območjem ter preko avtomobilske ceste Ljubljana—Maribor in ceste Ljubljana—Zagreb in ceste Ljubljana—Predelje Slovenije in Hrvaške. Ta cesta pa bi nedvomno vsaj delno razbremenila cesto Maribor—Ljubljana. Delno je ta cesta že modernizirana, delno pa bi jo še morali modernizirati.

Glede na to, da smo v cestogradnji že uspeli vpeljati nove načine za utrjevanje nosilnih plasti vozišč, stokovnjaki Zavoda za raziskavo materialov in konstrukcij menijo, da smo v naši republiky sposobni vsa ta dela ob racionalnem izkoriščanju sredstev tudi opraviti. Potnizkusna vozišča, ki jih je ta zavod že zgradil v Ptujju, ceste Kalce—Godovič, Menges—Rudomlje nam zgornjo pričajo, da se gradnja dobro dimenzioniranih vozišč lahko pocieni tudi za 50 odstotkov.

M. Z.

Devize naj postanejo blago

Sistem deviznega samofinanciranja je nedvomno vplival na večjo in tudi na zavestnejšo usmeritev našega gospodarstva v mednarodno delitev dela. Vendar postajajo vse bolj očitne tudi negativne posledice dosedanjega sistema, ki ob vsej svoji naprednosti in spodbudnosti vendarle vsebuje še vedno veliko preveč administrativnega vmešavanja v politiko gospodarjenja delovnih organizacij.

O tem problemu je pred dnevi razpravljala tudi II. skupščina Gospodarske zbornice SRS. Predlogi in zaključki s tega posvetovalnega obetajo, če bodo seveda uveljavljeni, resnično liberalizacijo deviznega režima; napovedujejo torej ureditev enega tistih problemov, ki že dlje hudo prizadevajo naše delovne organizacije.

Po predlogih skupščine republiške gospodarske zbornice naj bi devizna sredstva, ustvarjena z izvozom, pomenila sestavni del dohodka podjetij. Zato bi morala po načelih dohodkovnega sistema v celoti pripadati podjetjem, ki bi ta sredstva zbirala na samostojnih deviznih računih. Vso odgovornost pri uporabi teh sredstev, prelivanju in odprodaji deviz naj bi nosile poslej delovne organizacije.

Splošne družbene potrebe po devizah naj bi zadostili tako, da bi te devize zbirale banke s poslovnim odkupom deviz. Potrebe družbeno koristne, vendar devizno pasivne proizvodnje naj bi prav tako pokrivali s pomočjo deviz, ki bi jih odkupovale in prodajale poslovne banke. Ponudbo deviz za odkup bankam bi morali regulirati s politiko dinarskega kreditiranja obratnih sredstev. Tak način bi sam po sebi navajal delovne organizacije k temu, da bi odprodajale odvečne devize. Administrativno določeni faktorji in ključni razdeljevanja deviz v okviru pogodbenne vezave izvoza z uvozom bi torej postali odveč.

Dinarski učinek naj bi torej spodbujal podjetja, da bi se bolj usmerjala v izvoz. Zato pa mora uvedbo novega deviznega sistema spremljati ustrezna politika cen na notranjem trgu, to je tisti ukrepi finančnega značaja, ki regulirajo oblikovanje notranjih cen. Regionalno

usmerjanje izvoza pa naj bi temeljilo predvsem na ekonomskih ukrepih, tako na primer kratkoročnem kreditiranju uvoza in izvoza, fakultativnem odkupu posameznih kvalitet deviz («čvrste» in «mehke» valut), s carinsko politiko in podobnim.

Hkrati pa naj bi, tako je rečeno v predlogih skupščine gospodarske zbornice, sprostil uvoz. To še posebej velja za uvoz surovin, reprodukcijskega materiala in manjše opreme za modernizacijo. Da bi imele gospodarske organizacije spodbudo, da raje same ustvarjajo devize, kot pa da jih nakupijo za dinarje, bi morali uvoz na račun samostojno ustvarjenih deviz sprostiti v večji meri kot pa uvoz drugih interesov. Skupščina Gospodarske zbornice SRS pri tem odklanja sleherni administrativno centralizacijo uvoza, ker meni, da bi bil tak sistem v nasprotju z načelom prostega poslovnega razpolaganja podjetij z ustvarjenimi devizami.

Novi devizni sistem naj bi, končno, omogočil združevanje interesov ter prelivanje deviz med podjetji, kakor tudi med podjetji in bankami. To bi pomenilo tudi najboljše materialno spodbudo za razvoj kooperacije, bodisi znotraj domačega trga bodisi z mednarodnim tržiščem.

In še: novi sistem naj bi uveljavljal čimprej, vsekakor pa dovolj zgodaj, da zavoljo tega ne bi bilo ogroženo sklepanje izvoznih poslov za 1967 leto.

Namesto komentarja k predlogu tole: verjetno si ob sedanjih pogojih ne moremo zamisliti še večje liberalizacije deviznega sistema od te, ki jo predlaga skupščina Gospodarske zbornice SRS. Ne bi pa bilo prav, če bi uveljavljenje posameznih predlogov odložili, ali pa iskali »predhodne«, torej splošno administrativne rešitve, zaradi tega, ker bi se izgovarjali na pomanjkanje nekaterih temeljnih študij o položaju našega gospodarstva in še posebej nekaterih njegovih panog. Drugače rečeno: potrebna je tudi resnična temeljitost in objektivnost pri izdelavi srednjeročnih razvojnih programov, ki bi morali upoštevati ekonomsko najbolj smotrne možnosti povezovalna znotraj in izven jugoslovanskega gospodarskega prostora. Če se zavzamemo za liberalizacijo deviznega režima, hkrati zavestno in tudi v praksi odrekamo vsem lokalističnim konceptom gospodarjenja

STARA MERILA V NOVI »OBLEKI«

ZA 1. JULIJ OBLJUBLJENE TEZE O FINANCIRANJU KULTURNIH ZAVODOV

Ko je pred leti Narodna galerija v Ljubljani hotela razširiti klasični okvir svoje dejavnosti, je naletela na hude ovire. Delovni kolektiv tega kulturnega zavoda je namreč želel zaposliti kustosa-pedagoga, ki naj bi organiziral in pripravljaval predavanja, s katerimi bi obiskovali tudi kraje izven Ljubljane, dajal strokovno pomoč maturantom, ki so si izbrali za zrelostno nalogo temo z likovnega področja in opravljal še druga strokovna opravila kustosa-pedagoga. Kakor je bilo na dlani, da je to strokovno delo družbeno potrebno, saj se je zanj zavzemal tudi galerijski svet-družbeni organ, pa so bile ovire skoraj nepremagljive. Republiški sekretariat za finance takrat ni dovolil sistemizacije novega delovnega mesta in ni priznal zanj »plače«. Čeprav je šlo za strokovnega delavca in razširitev strokovne dejavnosti zavoda, je proračunska logika zamisel ovirala menda kar dve leti. Mnogo besed in pismenega argumentiranja je bilo potrebno, da je kasneje zavod tega delavca le lahko nastavil.

Na ta primer sem se spomnila pred dnevi, ko je v odboru za proučevanje zakonskih in drugih predlogov prosvetno-kulturnega zbora skupščine SRS tekla beseda o letošnjem financiranju kulturnih zavodov in republiških sredstev. Kljub temu, da imamo zakon o organih upravljanja v zavodih, ki točno razmejuje samoupravne pristojnosti in tudi pravice ustanoviteljev, se vsiljuje občutek, da je proračunska logika še vedno močno prisotna, saj se še vedno vrtimo v samoupravne pristojnosti delovnih kolektivov zavodov; da se finančno-administrativni odnosi pri financiranju dejavnosti kulturnih zavodov sila počasi lomijo; da sicer govorimo o pogodbenih odnosih med ustanoviteljem in zavodi, a le-ti še zdaleč niso tisto, kar naj bi bili.

Znano je, da je upravni odbor republiškega sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti letos kljub skromnim sredstvom (300 milijonov starih dinarjev) organiziral vrsto širokih posvetov o tem, kako najbolje razdeliti razpoložljiva sredstva. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo pa je dodelil letos 905 milijonov starih dinarjev 14 zavodom s področja kulture (skupaj z 98,5 milijoni, ki jih je razdelil še organizacijam in društvom, je torej razdelil milijardo starih dinarjev). Ker so bile zahteve in potrebe večje, kot pa je bilo razpoložljivega denarja (le 11 odst. več kot lani), so v razgovorih o možnostih za zniževanje sredstev posameznim zavodom sodelovali le še direktorji, predsedniki svetov in računovodje. V javnosti slišiš zato lahko tudi mišljenje, da se gremo demokratično le z drobižem, da se vpliv širšega kroga zainteresiranih uveljavlja le pri manjših denarjih, večji del sredstev za kulturo pa se deli po ustaljenih administrativnih tirnicah.

Toliko bolj je torej vprašljivo, kakšna je bila orientacija Sekretariata za prosveto in kulturo pri delitvi letošnjih sredstev. Ob zagotovilu, da so se sredstva delila na osnovi delovnih programov, je poslanec v odboru za proučevanje zakonskih in drugih predlogov »zbdolo« predvsem to, da je eden izmed orientacijskih kriterijev bil tudi ta, da »se osebni dohodki priznajo le na število zaposlenih z dne 1. 1. 1966«. Prav ta orientacijski kriterij je spodbudil dvojni sum: prvič, da taka delitev sega v samoupravne pristojnosti delovnega kolektiva, saj je kadrovska politika gotovo setavni del gospodarjenja v teh zavodih; in drugič, če ustanovitelj priznava dohodek na število zaposlenih, torej ne uveljavlja pogodbenih odnosov, ki bi temeljili na delovnem programu in kulturnih akcijah ter stroških, ki jih taka dejavnost in akcije terjajo.

Poslanci so imeli namreč vrsto konkretnih pomislekov: Pogodbeno financiranje gotovo še zelo šepa, če zunanji faktorji vplivajo na število zaposlenih. Ali nam je dosedanja pogodbeni način financiranja na področju kulture sploh prinesel že kakšne vsebinske spremembe? Ali je pogodba sporazum o delu in stroških za to delo, ali sporazum o plačah? Ali smo poskušali prevrednotiti stare kriterije, ali pa lahko na sredstva republike računamo le tisti, ki je tu »startal« pred 15 leti? Ob ukinutvi okrajav smo hitro prenesli ustanoviteljstvo in iz njega izviraajoče dolžnosti na občine. V republiki pa se proces decentralizacije odvija izredno počasi; to so pripombe, ki jih poslanci pogosto slišijo

med ljudmi. Kadrovska politika v zavodih ni administrativno vprašanje, ki bi ga lahko urejal kdorkoli od zunaj; to je strokovno vprašanje, v katero pa se prav tako vrtikajo tudi občine. Ker nimamo vpogleda v to, kako se v celoti finančno pokriva kulturno področje, ker obravnavamo financiranje le parcialno, se nam pogosto celota izmuzne iz območja našega vplivanja. Stari sistem financiranja se lomi prepočasi, so ugovarjali poslanci. Pogodbe niso jasno

formulirane, saj je v delovnih programih pogosto navedeno le to, kar že vsebuje tisti del statuta zavoda, ki opisuje naloge zavoda. Pogodbe bi morale zajeti vsoto denarja, ki je potreben za izvajanje predvidenih akcij, ne glede na to, ali jih bo zavod izvajal z lastnimi ali zunanji strokovnimi delavci. Ali smo napravili vse, da bi tudi knjigovodski zavodi obravnavali akcije po stroških? Merila za različne stroške res še nimamo, toda ali ni že dogovor med ustanoviteljem in izvajalcem nekega dela neke vrste merilo? V občinah so se ponekod resničnejši pogodbeni odnosi že začeli uveljavljati, toda administrativno proračunska delitve republiških sredstev nekaterim zavodom kvarijo vzdušje, ki je tako delitev deloma že presegalo.

V zagovor na kritične pripombe in vprašanja poslancev smo lahko slišali le utemeljitve, ki potrjujejo, da se dva različna principa — proračunski in pogodbeni — nprestanoprepletata. Kaj drugega lahko rečemo, kadar ustanovitelj poprime pravico, da odloča o tem, komu je letos potrebna sistematizacija novih delovnih mest, komu ne. Kadar ob pomanjkanju drugih meril ustanovitelj sodi, da je število zaposlenih vendarle objektivno merilo tudi zanj. Če sodi, da lahko zaostre-

ne odnose med ljudmi istih strokovnih profilov, ki pa so zaposleni v različnih zavodih z različnim osebnim dohodkom, kdorkoli od zunaj blaži. Ob zagotovilu, da Sekretariat za prosveto in kulturo intenzivno išče novih poti za financiranje kulturnih dejavnosti, ker sodi, da je sedanji sistem še močan ostanek proračunske delitve in odvisnosti kulturnega področja od delitve od zgoraj navzdol, pa vendarle vzbuja zaskrbljenost dejstvo, da se že doslej nismo več dogovarjali o delu zavodov, o mreži zavodov, o večjem obsegu dela ali bolje opravljenem delu, o delu zavodov, na katerem je širša družbena sredina močno zainteresirana in podobnih merilih vrednotenja.

Vrsto kritičnih pripomb na sedanji način financiranja zavodov s področja kulture so poslanci strnili v misli, da je tudi v tem iskati vzrok, zakaj se kulturni zavodi tako počasi osamosvajajo kot samostojne delovne organizacije. Zato bi morali res čimprej kompleksno obravnavati financiranje vseh kulturnih zavodov, brez hierarhične lestvice, kdo je »republiški« in kdo »občinski«. Sekretariat za prosveto in kulturo obljublja, da bo do 1. julija pripravil teze za tako diskusijo, kar je res že skrajni čas.

SONJA GASPERSIČ

Povzetek iz študije: »Analiza izobraževalnih centrov in služb.« Raziskava stanja organizacije in dejavnosti izobraževanja v 168 delovnih organizacijah v Sloveniji, ki jo je izvedel konec leta 1965 Zavod za šolstvo SRS. Pobudo za raziskavo so dali republiški sindikati, financirali pa so jo Zavod SRS za zaposlovanje delavcev, Komisija za kulturo, prosveto in tisk pri republiškem svetu ZSJ za Slovenijo, republiška gospodarska zbornica in tedanji Zavod SRS za strokovno izobraževanje, zdaj Zavod za šolstvo SRS.

ALI SMO STIMULIRANI ZA ZNANJE?

Statut je osnovni samoupravni akt, ki mora vsebovati tudi izčrpana načela o vlogi delovnih organizacij v sistemu izobraževanja strokovnih kadrov. Od konkretizacije teh načel je v precejšnji meri tudi odvisno, kako delovne organizacije izvajajo ali bodo izvajale naloge na področju strokovnega izobraževanja kadrov. Koliko in katera določila o strokovnem izobraževanju zaposlenih vsebujejo statuti anketiranih delovnih organizacij, je razvidno iz objavljenega diagrama.

Najslabše so v statutih zastopana določila o stimuliranju članov delovne skupnosti za strokovno izobraževanje. Le 7 % statotov opredeljuje pomen strokovnosti kot činitelja delitve osebnega dohodka, 8 % statotov določa postopke za preverjanje strokovne sposobnosti, 7 % statotov pa določa načine in postopke za priznavanje strokovne sposobnosti. Po teh podatkih

lahko sklepamo, da le malo statutih konkretizira posamezna načela o vlogi in pomenu delovnih organizacij pri strokovnem izobraževanju zaposlenih. Večina statotov navaja le splošna načela, ki jih vsebujejo zakon o delovnih razmerjih, Ustava in drugi dokumenti.

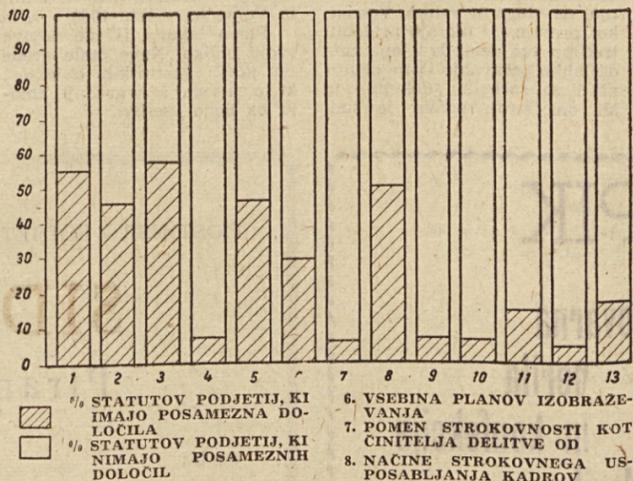
Delovne organizacije urejajo izobraževanje s statuti, podrobneje pa tudi s sledečimi samoupravnimi akti:

Število podjetij	% od vseh
90	54,6
83	49,4
62	37,9
104	62,4
42	25,0

s pravilnikom o izobraževanju 90 54,6
s pravilnikom o delitvi osebnega dohodka 83 49,4
s pravilnikom o del. razmerjih (osnutek) 62 37,9
s pravilnikom o štipendiranju 104 62,4
z drugimi samoupravnimi akti 42 25,0

Medtem ko samo 12 oziroma 7 % statotov delovnih organizacij opredeljuje pomen strokovnosti kot činitelj osebnega dohodka, pa je kar 83 oziroma

40 % delovnih organizacij odgovorilo, da to vprašanje urejajo pravilnik o delitvi osebnega dohodka. To kaže, da urejajo delovne organizacije vprašanja s

STATUTI, KI OPREDELJUJEJO OZIROMA DOLOČAJO:
1. SMOTER STROKOVNEGA IZOBRAŽEVANJA
2. PLANIRANJE KADROV KOT SESTAVNI DEL PROIZVODNIH PLANOV
3. UKREPE ZA DVIGANJE STROKOVNE RAVNI ČLANOV KOLEKTIVA
4. IZDELAVO PROFILOV IN NOMENKLATURE POKLICEV
5. NALOGE STROKOVNIH SLUŽB PRI IZDELAVI IN IZVAJANJU PLANOV IZOBRAŽEVANJA

področja izobraževanja po večini samo s pravilniki, čeprav bi morala biti posamezna načelna določila tudi v statutih.

Nobeden izmed analiziranih statotov delovnih organizacij torej ne vsebuje vseh načel o strokovnem izobraževanju zaposlenih. Glede na to, kako so formulirana določila o strokovnem izobraževanju v statutih, lahko rečemo, da so termini o izobraževanju v teh formulacijah pogosto napačni in da so zato, pa tudi sicer, te formulacije večkrat dvoumne, nepopolne, nekatera konkretna določila pa toliko nejasna, da že iz njih lahko razberemo, da delovni organizaciji politika izobraževanja ni docela jasna. Po navedenih formulacijah lahko tudi sklepamo, da izobraževanje ob sestavljanju statotov ni bilo organsko vpleteno v proizvodno organizacijo in politiko podjetja, temveč, da se je to področje obravnavalo in vnašalo izolirano in deklarativno.

STARE DUŠAN

Čar klubske razgibanosti

Skupina fantov je prisedla. Dva sta segla po razcefranih srečjih, tretji se je z dolgočasno razgledoval naokrog, dokler njegovo oko ni ujelo obraza postavnega dekleta. Ogledovanje je bržčas postalo prveč drzno, kajti dekletje je kmalu vstalo in odšlo. Fantov pogled jo je spremljal do vrat, potem je segel v žep: »Dajmo, fantje, vrzimo!« — »Po koliko?« — »Po petdeset par za ne!« — in karte so bile razdeljene. Začelo se je klubsko življenje, dolgo pet ur, znabiti tednov, mesecev, kdo ve...?

Ponekod je drugače. Zabavno je, lepše, pa četudi kdaj pa kdaj sežejo po taroku. Zlasti kadar strast po dobičku zamenja tekmovalni duh, kdo bo s slabšimi kartami, pa zato z večjo bistrostjo ukanil soigralca. Podobno je pri šahu. Teško je presoditi, kdo bolj uživa, ali šahisti ali kibici? In ko je partija končana, ljudje ocenjujejo igro, se prepričujejo, da je bila »tista« poteka usodna. Čar klubske razgibanosti ni nič manjši, kot če gledajo televizijski film ali poslušajo glasbene posnetke z magnetofonskega traku. Tako nocoj. Jutri je na vrsti pevski nastop, pojutrišnjem zanimivo predavanje. Morda vseh teh, ki so bili nocoj, jutri ne bo. Pa kaj zato. Prišli bodo drugi, ki radi poslušajo domače petje, ali ti-

sti, ki jih zanima, kaj bo povedal predavatelj. Takih in podobnih klubov je v Zasavju malo. Morda samo trije izmed petnajstih, kolikor jih zdaj deluje, bodisi pri kulturnih društvih ali organizacijah Socialistične zveze. Klub v Zgornjih Trbovljah pa je že prerastel v družbeni center. Tu se zbirajo stari in mladi. Podobno v pravkar ustanovljenem Mladinskem klubu v Zagorju. Drugod je dolgočas. Skoda prostorov, televizorjev in drugih stvari, ki samevajo in se nanje useda prah pozabe. Skoda večjih ali manjših sredstev in naporov tistih, ki so trkali na različna vrata, prosjčili za denar, moledovali in naposled uspeli. Pravimo, da smo revni, da za kulturne namene ni razumevanja, denarja. V nekaterih klubih pa tičijo sto-

tisočaki, mrtev kapital, ki čaka, da se ga bodo dotaknile žive roke, bister duh in mu dali sok življenja.

Včasih mislimo, da so ljudje v klubih dovzetni le za gostovanja tujih kulturnih skupin in predavateljev. Pa ni tako. V Trbovljah so se dela lotili z domačimi močmi. Program imajo pripravljen za pol leta vnaprej. Lani je obiskalo klub nad deset tisoč ljudi. Ljudje imajo družbeni center res za svoj. Zato ne preseneča, da so v odboru družbenega centra ljudje, ki so aktivni v različnih družbenih in društvenih organizacijah. Iz teh prenašajo pobude, mnenja ljudi, njihove želje. To je zagotovo najboljša pot, saj brez vsestranskega, živega sodelovanja množice ljudi ni vsebinsko dobrih programov.

Tega pa se ponekod ne zavedajo. V nekaterih zasavskih krajih se štejejo za odgovorna pri delovanju klubov samo vodstva kulturnih organizacij. Uspehi pa bodo lahko večji in ljudje v klubih zadovoljni le, če bo pri programiranju sodeloval širši krog občanov. MILAN VIDIC

Nenavadno sodelovanje

Pred desetimi leti so »Svilanitu« napovedovali precej nesladen konec - Nevsakdanje zahteve delavskega sveta: prisilna uprava - Še veliko bolj nevsakdanja kooperacija: tekstilci in turistični delavci - Kako je postal volk sit, koza pa je ostala cela - Čudni investitorji Plave lagune - Svilanit na relaciji Poreč - Makedonija - Z. Nemčija - Holandija

Ne spominjam se natanko, kakšne so bile meteorološke razmere pred desetimi leti tam pod Kamniškimi planinami. Morda se je pripravljajo k dežju, mogoče je žgalo sonce, spominjam pa se z gotovostjo, da je bilo »ozračje« v Svilanitu ob mojem takratnem obisku naelektreno kot pred najhujšo nevihto. In kako ne bi bilo, kajti:

— V skladišču je bilo skoraj 60 milijonov metrov blaga.

NENAVADNO SODELOVANJE

Hitreje kot so klopotale tkalske statve, so se večale zaloge blaga, ker so kupci vračali še tisto, ki so ga kupili pred mesecem, dvema, tremi. Zato da bi se »znehbili« tkalskih napak, so bale blaga spreminjali v rute, namizne prtičke, morda celo v robčke.

— V računovodstvu so se potili, da je bilo »kaj«.

Kupci so jim bili za prvi mesec dolžni več kot 65 milijonov dinarjev, za danajšnje pojme malo, za takratne pa veliko, saj je to pomenilo tretjino mesečnega planiranega prometa. In sami tudi niso bili »nedolžni« pri takšnem poslovanju. Terjala jih je banka, zadolžnico je imela občina, plačali niso prometnega davka. In še in še.

— Iz majhnega upnika so postajali vsak dan večji dolžniki.

Zdaj za uvoz surovin, potem za prejemke in za gradnjo nedograjenega poslopja v Perovem, kjer so vskladiščili blago v prostorih brez vzdanih oken in vrat, kajti zanje ni bilo denarja.

— Obračun stroškov je bil »na psu«.

Tkanino za perlon kravate, ki so jo kupili in prirezavali, so obračunali kot strošek takrat v prvem četrletju po 4105 dinarjev meter. Dva meseca nato so jo obračunavali po 760 dinarjev za meter! Blago za vlaknasti tisk je »stalo« v prvem četrletju 512 dinarjev, mesec kasneje že 844 dinarjev. Skratka, cene so se dvigale in padale kot aprilsko vreme. Razkorak med stroški in cenami blaga in lastno in prodajno ceno je bil takšen kot med dopoldanskim in popoldanskim vremenskim ozračjem aprila pred desetimi leti.

— In podobno »na psu« so bili s personalno politiko.

V podjetju niso imeli tehnične vodje, čeprav so kupci ugotavljali, da je kakovost blaga vse prej kot... Tehniki so prihajali in odhajali. V štirih letih se jih je izmenjalo kar 11.

DELAVSKE SVET ZAHTEVA PRISILNO UPRAVO

Takrat je bilo vzdušje, kot rečeno, v kolektivu naeletreno kot pred tajfunom. Čisto nič pa ni bilo jasno, koga bo tajfun pometel. Ali tiste za tkalskimi stroji, ali one v računovodstvu, ki so kazali s prstom na vzroke nazven, ali »strokovnjake«, ki jih ni bilo, pa so se imeli za takšne ali...

Ropot tkalskih stavev je včasih preglasila govornica o razbitih avtomobilih, potem jo je zamenjala tista o prodaji svile konkurenčnemu podjetju, ko je še sami niso imeli dovolj in... Zunaj tovarne so bile sodbe o podjetju različne, vendar enotne v nečem, v tem namreč, da so podjetju prerokovali nesladen »pogreb«.

V Svilanitu so se nanj pripravljali po svoje, po svoje zato, da bi znova »zaživeli«. Novi delavski svet je staremu očital napake in želel je delati po »novem«. Izvolil je komisijo, ki naj razišče vzroke za nepravilnosti v podjetju. Prebral je njeno poročilo in ugotovil — polovičarstvo. Zahteval je novo komisijo, tokrat od občine in priložil skromno, vendar edinstveno zahtevo, naj občina uvede — prisilno upravo.

Kaj podobnega do takrat še ni storil noben delavski svet. Tudi do danes še ne!

Ob tej nenavadni novici in zahtevi sem pred desetimi leti zapisal (DE št. 32, z dne 3. avgusta 1956: Delavski svet podjetja Svilanit v Kamniku zahteva prisilno upravo):

— »Seveda zahteva delavskega sveta o prisilni upravi ne

zmanjšuje odgovornosti vsega kolektiva za bodoče poslovanje Svilanita, za smotrno gospodarjenje...«

SVILANIT ET COMP PLAVA LAGUNA

Pred desetimi leti sem si zbrusil pete, preden sem obšel kolektiv, »raztresen« v štirih različnih, na kilometre vsaksebi oddaljenih obratih. Te dni je bila pot krajša, zakaj vsi domujejo v novih poslopih v Perovem, in pomenek spodbudnejši, nenavaden, pravzaprav po svoje tako presenetljiv, preseñetljiv v tem pomenu, da so mi povedali novico prav tako nenavadno kot takrat, ko je delavski svet — zahteval prisilno upravo.

V vsakdanji praksi poznamo različne kooperacije in poslovno tehnična sodelovanja. Vendar za kaj podobnega, kot so se odločili letos v Svilanitu, ni primere. Kdaj ste še slišali na primer, da bi neko industrijsko podjetje sklenilo pogodbo o poslovno tehničnem sodelovanju — z gostinci in obratno.

In vendar je to res. Kolektiv Svilanita in kolektiv gostinskega podjetja Plava laguna v Poreču sta sklenila tovrstno pogodbo in ni ju motila različna dejavnost, in ne občinske in ne republiške meje.

VOLK SIT IN KOZA CELA

Svilanit že poznamo, pa si predstavimo še Plavo laguno in njene interese za to svojevrstno poslovno sodelovanje.

Plava laguna v Poreču je eno največjih tovrstnih gostinskih organizacij pri nas in se ukvarja pretežno le z inozemskim turizmom. Ni šala letni dohodek 1.500.000 ameriških dolarjev deviznega prometa. Toliko odbijo za sedaj, ko imajo na razpolago 1700 postelj. Poslujejo seveda samo poleti, pozimi pa,

po tisti znani narodni prislovcu »kamorkoli, dragi moji«. Plava laguna je zainteresirana, da ima vsaj del stalno zaposlenih kvalificiranih gostincev. In zato išče Plava laguna in je tudi našla dopolnilno dejavnost. Tako so se spremenili gostinci v navadne »kravatarje«.

Svilanit in Plava laguna sta podpisala pogodbo:

Svilanit se zavezuje, da bo kolektivu Plava laguna preskrbel tkanino za kravate, organiziral tečaj za dokončno izdelavo izdelka, poskrbel za prodajo.

— Plava laguna se zavezuje, da bo odstopila Svilanitu del svojih deviz po uradnem tečaju vsaj za tisti material, ki ga predelajo v Poreču v kravate.

In s podpisom te pogodbe je »volk sit in koza cela«. Gostinci imajo pozimi zaposlitev in njihov redni mesečni prejemek ne »zažira« skladov, kolektiv Svilanita pa je dobil od Plave lagune že letos na ta račun 15.000 ameriških dolarjev in jih bo porabil za nakup petih svilarških stavev, dosegel boljše kvaliteto v izdelavi blaga, ki ga — izvaža.

Svilanit, ki je bil včasih brez tehničnega kadra, priučuje sedaj gostince, kako se kroje in šivajo kravate. In proizvodnja kravate teče v Poreču že skorajda na tekočem traku. Dnevno jih konfencionirajo tamkajšnji gostinci od 300 do 350 kosov. Poleti, ko bodo stregli petičnim inozemcem, jih bodo mogoče celo opozorili, da so kravate v posebni prodajalni Svilanita — njihov izdelek. Reklama več!

Tistih 15.000 dolarjev, ki jih bo letos dobil Svilanit na ta račun takšnega poslovnega sodelovanja, na videz ni veliko. Vendar, kot pravijo, če morajo pridobiti tretjino več deviz kot lani, zato da lahko poravnajo svoje obveznosti za surovine, dokupijo ta ali oni stroj, potem je tudi

takšen »devizni« drobec še kako »dobrodošel«. In proizvodnja v Poreču bo, kot načrtujejo v Plavi laguni in v Svilanitu, poslej še hitreje naraščala. Letos izdeluje kravate 20 gostincev. Drugo leto jih bo izdelovalo že 50, čez dve, tri leta, kaj se ve koliko!

SVILANIT IN VOLNENKA — INVESTITORJA PLAVE LAGUNE

Beseda da besedo. In ker je poslovno tehnično sodelovanje v prvih mesecih letos med Svilanitom in Plavo laguno steklo v obojestransko korist, so vezi med njima bolj in bolj čvrste in v novem aranžmaju se je znašla še ljubljanska Volnenka.

Veliko tujcev prihaja v Plavo laguno. In še več bi jih prišlo, če bi bilo več postelj na razpolago, če bi bile boljše urejene plaže, še več poslovnih objektov, če bi...

...če bi bilo več dinarjev za izgradnjo tretjega dela Plave lagune. To željo bodo v Plavi laguni uresničili. Njihov cilj — 7000 postelj v novih gostinskih objektih, bo prej ali slej uresničen s pomočjo nenavadnih investitorjev — kamniškega tekstilnega podjetja Svilanit in ljubljanskega tekstilnega podjetja Volnenka.

Trije partnerji so podpisali pogodbo...

— Podjetji Svilanit in Volnenka vložita v izgradnjo Plave lagune III v letu 1966 125 milijonov dinarjev brezobrestnega posojila, ki ga kolektiv Plave lagune vrne v dvajsetih letih.

Kolektiv Plave lagune se zavezuje, da bo po uradnem tečaju odstopil 100.000 ameriških dolarjev kolektivoma Svilanit in Volnenka v letu 1966.

Plava laguna III že dobiva svojo obliko. Nove ceste grade do novih gostinskih objektov, ki so za sedaj še v gradnji, kmalu pa bodo vseljivi.

Svilanit in Volnenka sta dobili že prvi devizni nakazili.

1 x 1 = 3

Pred desetimi leti so bili Svilanitu plat zvona. Pred petimi leti je delalo v štirih, vsaksebi odmaknjenih obratih, 260 ljudi in ustvarjalo 750 milijonov dinarjev bruto produkta.

Letos aprila dela 650 ljudi v enem obratu v Perovem — mednje so všteti tudi tisti, ki prevzemajo delo na domu in bruto produkt bo znašal 3 milijarde starih dinarjev. Njegova izvozna obveznost znaša 337.436 ameriških dolarjev. Na en dolar uvožene surovine dobe 3 dolarje pri svojem končnem izdelku.

RELACIJA: KAMNIK — POREČ — MAKEDONIJA — ZAH. NEMCIJA — HOLANDIJA

Nekdaj so si tehniki v Svilanitu podajali kljuko iz roke v roko. Danes odpirajo vrata makedonski tovarni Stip kot poslovno tehnični partnerji. Svilanit skrbi za razvoj proizvodnje frotirja v Delčevem, skrbi za izobraževanje kadrov, skupna je analiza trga, skupnega je še marsikaj.

In sodelovanje Svilanita sega tudi prek meja s tovarno Fossen v Zahodni Nemčiji. V Svilanitu bodo izdelovali blago, v Fossenu ga apretirali in v Svilanitu spet za fossensko tovarno dnevno konfencionirali 800 kopalnih plašev. In nekaj podobnega snujejo s Holandijo.

Sklep delavskega sveta Svilanita pred desetimi leti je bil nenavaden. Ves kolektiv je takrat prevzel nase odgovornost za bodoče poslovanje, za smotrno gospodarjenje. In takratni sklep je tokrat uresničen.

PETER DORNIK

DOLORES - elastičen Lycra nedrček - želja vsake žene
Cena N. din 37,20

PRODAJNI SERVIS

Modno hiše

LJUBLJANA · MARIBOR

POSEBNO PRIPOROČAMO
KVALITETNE IZDELKE IZ

DIOLENA

PIK

tovarna
perila
in konfekcije
Maribor

GOSTINSKO PODJETJE

SIDRO

Piran

vabi

na otvoritev nove restavracije PUNTA, Piran, ki ima poleg 200 sedežev v restavraciji še 200 sedežev na gostinskem vrtu ter urejeno parkirišče